

LUNDS
UNIVERSITET

Brottsutredande genetisk släktforskning

En kvantitativ studie om attityder gentemot metoden IGG

Ida Ahlgren
Hanna Berglund

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÅSK02)
Vårterminen 2022

Handledare: Patrik Olsson

Examinator: Anna Sonander

Förord

Inledningsvis vill vi rikta ett stort tack till våran handledare Patrik Olsson, som med ett stort engagemang stöttat och motiverat oss i vårt arbetet med denna studie. Vi vill även rikta ett stort tack till alla som tog sig tiden att besvara vår enkät, utan er hade inte studien varit möjlig att genomföra.

Lund, maj 2022

Ida Ahlgren och Hanna Berglund

Abstract

The aim of this study was to contribute with an understanding of how Swedish citizens view the use of the investigative method "Investigative Genetic Genealogy". The aim was fulfilled by examining what attitudes Swedish citizens express towards IGG and the balance between personal integrity and criminal investigation within the context of IGG. For a more in-depth understanding of the shown attitudes, the aim was to examine if there were any differences in attitudes depending on individual factors. The Swedish citizens were represented by 297 individuals who, through a snowball sampling, were included in this study and their attitudes were investigated through an online survey. The material was analyzed through descriptive analyzes, partly through bivariate analysis in SPSS and partly through a qualitative thematic analysis. Håkan Hydén's "Circle of Motives" and David Garland's concept "the Collective Experience of Crime," were applied for the analysis of the result. The study found that the Swedish citizens included in this study generally displayed positive attitudes towards IGG, mainly in the case of more serious crime and in the identification of human remains, and generally showed attitudes in line with the fact that the need for criminal investigations outweighs the individual right to personal integrity, within the framework of IGG. Further on, the study found that one's gender, the perceived level of crime in Sweden today and the degree of trust in the Swedish police authority were variables that showed to be related to one's attitudes towards IGG, within the sample included in this study.

Nyckelord: attityder, brottsutredning, *Investigative Genetic Genealogy*, personlig integritet, normer.

Antal ord: 14 946

Innehållsförteckning

Förkortningslista	5
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Rättssociologisk relevans	8
1.4 Avgränsning	9
1.5 Bakgrund	10
1.5.1 IGG och genetisk släktforskning	10
1.5.2 IGG i Sverige	11
1.5.3 DNA-baserade släktforskningsdatabaser	12
2. Tidigare forskning	12
2.1 Sökprocessen	13
2.2 Deskriptiv analys	14
2.3 Tematisk innehållsanalys	15
2.3.1 Tema 1: Samtycke	15
2.3.2 Tema 2: Rätten till integritet och privatliv	16
2.3.3 Tema 3: Proportionalitet	17
2.3.4 Tema 4: Publika åsikter och attityder	19
2.4 Sammanfattning	20
3. Teoretiska ansatser	21
3.1 Normmodellen	22
3.1.1 Operationalisering av normmodellen	23
3.2 Det kollektiva brottsmedvetandet	24
4. Metod och material	25
4.1 Enkätundersökning	26
4.1.2 Urval	27
4.2 Analys av material	28
4.2.1 SPSS	29
4.3 Reliabilitet och validitet	31
4.4 Forskningsetiska principer	33
5. Resultatredovisning	33
5.1 Enkätundersökning	34
5.1.1 Kunskap om IGG och traditionell släktforskning	34
5.1.2 Attityder gentemot polismyndighetens användning av IGG	35
5.1.3 Attityder gentemot personlig integritet och brottsutredning	36
5.1.4 Samtycke, upplevda brottsnivåer och förtroende för polismyndigheten	37
5.2 Skillnader i attityder gentemot IGG	39

5.3 Motiveringar till samtycke	40
6. Analys	41
6.1 Normmodellen och viljedimensionen	41
6.1.1 Viljedimensionen och det kollektiva brottsmedvetandet	43
6.1.2 Moralen i viljedimensionen	44
6.2 Proportionalitetsbedömning och det kollektiva brottsmedvetandet	45
7. Slutsatser	47
8. Avslutande diskussion	49
9. Förslag till vidare forskning	50
Källförteckning	52
Bilagor	56
Bilaga 1 Utvidgad redogörelse för DNA-baserade släktforskningsdatabaser	56
Bilaga 2 Söksträngar och träffar	57
Bilaga 3 Utökade inkluderings-/exkluderingskriterier för urvalsprocess	58
Bilaga 4 Deskriptiv tabell över inkluderade artiklar i litteraturöversikten	59
Bilaga 5 Enkät	61

Förkortningslista

DNA	<i>Deoxyribonucleic acid</i> eller deoxiribonukleinsyra
DTC-företag	<i>Direct-to-consumer</i> företag
FTDNA	<i>Family Tree DNA</i>
IGG (FGG)	<i>Investigative Genetic Genealogy (Forensic Genetic Genealogy)</i>
IMY	Integritetsskyddsmyndigheten
SFS	Svensk författningssamling
SNP	<i>Single Nucleotide Polymorphism</i>
STR	<i>Short Tandem Repeat</i>

1. Inledning

Våren 2018 arresterades den ökände *the Golden State killer*, som var en serievåldtäktsman och seriemördare som terroriserade Kalifornien under 1970- och 1980-talet (Shapiro 2020). De brott som *the Golden State Killer* begick förblev olösta i flera decennier, då det DNA som lämnats på brottsplatsen inte kunde härledas till någon person. Genombrottet i fallet och identifieringen av Joseph James DeAngelo Jr. som gärningsperson kom när DNA:t från brottsplatsen analyserades ytterligare och jämfördes i en DNA-baserad släktforskningsdatabas (Wickenheiser 2019 s.115).

Genombrottet i *the Golden State Killer* fallet gjorde att andra länder fick upp ögonen för möjligheten att använda sig av genetisk släktforskning i kommersiella DNA-baserade släktforskningsdatabaser i sina egna brottsutredningar. I Sverige genomfördes därför ett pilotprojekt under åren 2019 till 2020, där polismyndigheten undersökte möjligheten att använda metoden i Sverige (Fagerholm, Ansell, Tillmar & Staaf 2020 ss.1-14). Pilotprojektet resulterade i att den eftersökte gärningspersonen för det tidigare ouppklarade dubbelmordet i Linköping från 2004 kunde identifieras och gripas (Fagerholm et al. 2020 s.i). Trots det framgångsrika pilotprojektet används inte metoden i Sverige idag, men den svenska polismyndigheten har en stor förhoppning om att den ska bli möjlig att använda framöver (Fagerholm, Tillmar, Staaf, Rying & Ansell 2021 s.i).

Utredningsmetoden som användes i de ovannämnda fallen har kommit att gå under benämningen *Investigative Genetic Genealogy* (IGG) och har visat sig kunna vara ett värdefullt verktyg i brottsutredningar, både avseende identifiering av förövare men även vid identifiering av mänskliga kvarlevor (Fagerholm et al. 2020 s.1). Metoden IGG innebär att polismyndigheten genomför jämförande sökningar, med den eftersökte individens DNA, i DNA-baserade släktforskningsdatabaser som gett rättsväsendet åtkomst för att generera en lista med genetiska släktingar till individen. Av de matchningar som genererats väljs de mest relevanta ut för en vidare kartläggning av släktskap, vilket sker med hjälp av traditionella släktforskningskällor. Släktträd konstrueras utifrån syftet att generera utredningsledtrådar om vem i släktträdet som den eftersökte individen skulle kunna vara (Fagerholm et al. 2020 s.21).

En av de huvudsakliga anledningarna till att metoden IGG varit framgångsrik, är att endast en bråkdel av en befolkning behöver vara med i släktforskningsdatabaserna för att det, i teorin, ska vara möjligt att identifiera hela befolkningen (Tillmar, Fagerholm, Staaf, Sjölund & Ansell 2021 s.1). Dessutom har den kommersiella marknaden, och det allmänna intresset, för genetisk släktforskning ökat de senaste åren till följd av att den tekniska utvecklingen möjliggjort en lägre kostnad för genetiska självtester (Kling, Phillips, Kennett & Tillmar 2021 s.2). Detta har lett till en ökad mängd tillgänglig DNA-information över de senaste åren, vilket sedermera banat vägen för rättsväsendets möjligheter att tillämpa nya utredningsmetoder som nyttjar denna data.

1.1 Problemformulering

Även om metoden IGG kan anses utgöra ett värdefullt verktyg i brottsutredningar så är den inte helt oproblematiserad, då den i sin användning väcker ett flertal etiska frågor och överväganden (Fagerholm et al. 2021 s.4). Bland annat innebär användningen av IGG att DNA-baserade släktforskningsdatabaser används i ett annat syfte än vad de ursprungligen konstruerats för (Smith & Miller 2021 s.785). Dessutom innehåller dessa databaser DNA-information från medborgare som, generellt sett, inte gjort sig skyldiga till brott (Smith & Miller 2021 s.785). Vid användandet av IGG blir således oskyldiga medborgare, och deras släktingar, föremål för kartläggning i en brottsutredning trots att de själva inte gjort något som motiverat polismyndighetens uppmärksamhet. I samband med användningen av IGG aktualiseras dessutom vissa etiska svårigheter avseende samtycke (Fagerholm et al. 2020 ss.30-31). Användarna av släktforskningsdatabaserna kan välja att samtycka till rättsväsendets möjlighet att matcha med deras DNA-profil eller inte. Samtycke från en enskild användare leder dock till att dennes släktingar kan bli föremål för kartläggning i en brottsutredning, trots att de varken samtyckt till eller informerats om detta (Fagerholm et al. 2020 ss.30-31).

Metoden IGG aktualiserar därmed etiska aspekter som berör både den personliga integriteten och individers möjlighet till kontroll och självbestämmande över sina personuppgifter (Smer 2021 ss.5-6). Däremot kan det samtidigt anses vara etiskt riktigt att, som samhällsmedborgare, bidra till det brottsutredande arbetet (Smer 2021 s.6) och rättsväsendets möjlighet att verka för ökad trygghet och säkerhet i samhället. Metoden IGG aktualiserar således en intresseavvägning mellan människors rätt till personlig

integritet och rätt till trygghet och säkerhet. Med anledning av detta vore det därför värdefullt att undersöka vad de som blir föremål för metoden, det vill säga allmänheten, har för attityder gentemot metoden IGG, dess användning och medföljande överväganden.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att bidra med en förståelse för hur svenska medborgare, vilka kan bli föremål för utredningsmetoden IGG, ställer sig till användningen av IGG genom att undersöka vilka attityder som svenska medborgare yttrar gentemot utredningsmetoden och den medföljande intresseavvägningen. För att bidra med en djupare förståelse för hur de svenska medborgarnas attityder gentemot IGG gestaltar sig, avser studien även att undersöka om det finns några skillnader i dessa attityder beroende på faktorer såsom individuella egenskaper, förkunskaper och andra uppfattningar. De svenska medborgarna representeras i denna studie av 297 svenska medborgare, vilka är myndiga samt bosatta i Sverige, och som inkluderats i studien genom ett snöbollsurval. För att uppfylla syftet ämnar studien att besvara följande frågeställningar:

1. Vilka attityder finns bland svenska medborgare som är myndiga och bosatta i Sverige gentemot utredningsmetoden IGG?
2. Vilka attityder finns bland svenska medborgare som är myndiga och bosatta i Sverige avseende intresseavvägningen mellan personlig integritet och brottsutredning, inom ramen för utredningsmetoden IGG?

1.3 Rättssociologisk relevans

Rättssociologiska studier intresserar sig för att analysera rättens relation till det omgivande samhället och dess påverkan på människors liv, samt den påverkan som människor och det omgivande samhället har på rätten. Utredningsmetoden IGG kan anses utgöra ett verktyg som syftar till att upprätthålla lagen i samhället, genom att människor som bryter mot lagen kan identifieras och hållas ansvariga för sina gärningar. Metoden IGG kan således betraktas som ett utredningsmedel som ger bättre förutsättning för de rättsliga normernas upprätthållande och därmed en ökad säkerhet i

samhället. Samtidigt innebär metoden en utökad myndighetsutövning som kan anses innebära en inskränkning i oskyldiga människors privatliv. Med anledning av att metoden således berör en relation mellan rätten och det omgivande samhället, samt har en påverkan på människors liv, kan metoden IGG anses vara rättssociologiskt intressant att undersöka.

Vidare avser studien att undersöka vilka attityder som svenska medborgare yttrar gentemot utredningsmetoden IGG och den medföljande intresseavvägningen. Attityder är något som kommer inifrån individen och som verkar som emotionella kognitiva tumregler för det egna beteendet. Attityder utgörs av internaliserade sociala normer och utformningen av en individs attityder är därför starkt påverkad av rådande normstrukturer (Baier & Svensson 2018 ss.139-140). Genom att undersöka vilka attityder som människor upplever gentemot IGG är det således möjligt att undersöka hur rådande sociala normer förhåller sig till användningen av metoden och den intresseavvägning som den aktualiserar. Detta blir sedermera rättssociologiskt relevant eftersom det möjliggör för en ökad förståelse för hur de sociala normerna i samhället förhåller sig till de rättsliga normerna eller, i detta fall mer specifikt, hur de förhåller sig till rättsutövandet i större mening. Eftersom metoden IGG dessutom ännu inte används i Sverige idag (se avsnitt 1.5.2) finns det en ytterligare rättssociologisk relevans i att undersöka vilka förutsättningar som föreligger för att metoden ska kunna etableras som norm i Sverige framöver.

1.4 Avgränsning

Denna studie har avgränsats till att endast omfatta svenska medborgares attityder gentemot användningen av IGG samt de etiska svårigheter som kan relateras till metoden. De svenska medborgarna har avgränsats till att omfatta myndiga medborgare, bosatta i Sverige. Studien har vidare avgränsats till att inte behandla de rättsliga, varken svenska eller internationella, eller tekniska förutsättningarna för IGG, mer än nödvändigt för att förstå det ämnesområde som studien berör. Studien kommer sedermera inte heller att behandla de ekonomiska aspekterna av IGG. Studien har vidare avgränsats till att inte behandla de etiska svårigheter som kan relateras till den kommersiella marknaden för genetisk information i övrigt, såsom eventuella säkerhetsrisker och försäljning av information till tredje part.

Personlig integritet definieras i denna studie, i enlighet med nationalencyklopedins beskrivning, som en "rätt att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och att inte utsättas för personligen störande ingrepp" (Nationalencyklopedin u.å.).

1.5 Bakgrund

1.5.1 IGG och genetisk släktforskning

Inom ramen för IGG är det, som nämnt i inledningen, specifikt DNA-uppgifter från kommersiella eller publika släktforskningsdatabaser som nyttjas för att bedriva den genetiska släktforskningen (Fagerholm et al. 2020 s.1). IGG är inte att förväxla med verktyget familjesökning som polisen sedan år 2019 har fått tillåtelse att använda och som inbegriper en sökning av en DNA-profil i deras egna DNA- och utredningsregister (Fagerholm et al. 2020 s.6). Den DNA-profil som polismyndigheten använder vid familjesökningar baseras på STR-markörer (*Short Tandem Repeat*) och innehåller varken rätt eller tillräckligt med genetisk information för att kunna knyta DNA-spåret till en individ som delar mindre än 50 procent DNA med det efterlämnade spåret (Kling et al. 2021 s.1). Önskas det kunna sägas något om släktskap av mer avlägsna släktingar krävs en annan och mer omfattande DNA-data (Kling et al. 2021 s.1). Det DNA-dataunderlag som kan laddas upp och sökas mot i de DNA-baserade släktforskningsdatabaserna innehåller information om SNP:ar (*Single Nucleotide Polymorphism*) vilka, till skillnad från STR-markörer, innehåller betydligt mer omfattande samt nödvändig information och kan sedermera resultera i mer avlägsna matchningar (Kennett 2019 s.109).

Vid rättsväsendets överföring av DNA-data till släktforskningsdatabasen krävs det först att det efterlämnade DNA-spåret analyseras och omarbetas för att vara anpassat till sökningar i databaserna (Kennett 2019 s.109). I databaserna genomförs sedan jämförande sökningar mellan rättsväsendets DNA-data och den genetiska information som finns uppladdad om privata användare. Sökningarna genererar matchningar med släktingar som till en viss del delar DNA med den eftersökte individen. Matchningarna ställs sedan upp i en träffkandidatlista varpå ett urval av de bästa träffarna görs (Fagerholm et al. 2020 ss.18-22).

Efter att sökningarna genererat pålitliga träfflistor påbörjas det traditionella släktforskningsarbetet med att konstruera släktträd, vilket bland annat kan ske med hjälp av tillgängliga kyrkoarkiv och personregister. Med hjälp av den information som ges av matchningarna konstruerar först släktforskaren ett släktträd bakåt i tiden för att finna anknytningen av gemensamma rötter mellan matchningarna, vilket kan sträcka sig så långt bak i tiden som till 1700-talet. När släktträdet är färdigkonstruerat bakåt i tiden skall släktforskaren konstruera släktträdet till nutid, vilket kan kräva en kartläggning av tusentals individer. Bland dessa individer i släktträdet befinner sig den eftersökte individen och utredningsuppgifter såsom ålder, kön och geografisk tillhörighet används för att effektivisera kartläggningen. Slutligen återstår ett urval av kandidater som topsas för att undersöka om det föreligger en identisk matchning mellan någon av kandidaternas DNA och DNA-profilen från den eftersökte individen (Fagerholm et al. 2020 s.18-22).

1.5.2 IGG i Sverige

Som nämnts i inledningen så genomförde polismyndigheten i Sverige ett pilotprojekt mellan åren 2019 och 2020 för att undersöka om och hur metoden IGG skulle kunna användas i Sverige (Fagerholm et al. 2020 ss.1-14). Efter att pilotprojektet med fallet dubbelmordet i Linköping 2004 avslutats, och slutgiltiga riktlinjer och kriterier för användningen arbetats fram, kontaktade polismyndigheten i februari 2021 Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) för ett förhandssamråd (Fagerholm et al. 2020 s.33; Fagerholm et al. 2021 s.26). I maj 2021 återkom IMY med ett yttrande där de avrådde polismyndigheten från att fortsätta arbetet med att implementera metoden och menade på att det planerade tillvägagångssättet för IGG skulle komma att stå i strid med rådande lag (Fagerholm et al. 2021 ss.26-27). Bland annat ansåg IMY att tillvägagångssättet skulle komma att aktualisera den bestämmelse i Brottsdatalagen (SFS 2018:1177) 2 kap. §14 som innebär ett förbud för myndigheter att genomföra sökningar baserat på känsliga personuppgifter, såsom DNA, med syfte att få fram ett urval av personer (Fagerholm et al. 2021 ss.26-27).

Till följd av IMY:s yttrande har implementeringen av IGG i Sverige idag saktats av. Polismyndigheten anser att implementeringen av metoden hade varit viktig för att kunna lösa flera kalla fall, men då det inte anses möjligt att ändra den del av metoden

som IMY anser står i strid med lag, arbetar myndigheten istället för att få igenom en lagändring (Fagerholm et al. 2021 ss.27-28). I maj 2021 tillsatte regeringen en utredning med syfte att undersöka förutsättningarna för en utökad användning av biometriska verktyg inom polismyndighetens verksamhet. Utredningen skall enligt givna direktiv vara klar i februari 2023 och polismyndighetens förhoppning är att denna utredning skall, om nödvändigt, leda fram till ny lagstiftning som ger myndigheten möjligheten att, på tydlig laglig grund, använda sig av metoden IGG (Fagerholm et al. 2021 s.28).

1.5.3 DNA-baserade släktforskningsdatabaser

I efterdyningarna av häktningen av Joseph DeAngelo som den påstådda *the Golden State Killer*, valde de DNA-baserade släktforskningsdatabaserna att anta olika perspektiv och åtgärder gentemot rättsväsendets tillgång till och användning av deras databaser (Ram 2019 ss.1360-1361). Vissa databaser har tagit starkt avstånd från att rättsväsendet ska få nyttja deras databaser, med argumentet att de värnar om deras användares personliga integritet, medan andra databaser istället har välkomnat rättsväsendet och gett dem åtkomst genom användarvillkoren (Ram 2019 ss.1361-1363). Vid tiden för det svenska pilotprojektet var det endast tre databaser som tillät rättsväsendet att nyttja deras databaser: *GEDmatch*, *Family Tree DNA* (FTDNA) och *DNASolves* (Fagerholm et al. 2021 s.4). Det föreligger dock restriktioner avseende under vilka omständigheter som databaserna tillåter rättsväsendet tillgång, men huvudsakligen accepteras tillgång vid utredningar av grövre brottslighet. Under våren 2019 införde både FTDNA och *GEDmatch* ett *opt-in* och *opt-out* system för sina användare så att de själva skulle kunna välja om de ville "*opt-in*", det vill säga samtycka, till att matcha med rättsväsendets upprättade profiler eller inte (se bilaga 1 för mer detaljerad redogörelse av databaserna och rådande förhållanden).

2. Tidigare forskning

Inom ramen för detta avsnitt genomfördes en litteraturöversikt med syftet att kartlägga den tidigare forskning som bedrivits på problemområdet. Den forskning som kartlagts berör publika åsikter gentemot användningen av utredningsmetoden IGG eller involverade komponenter i IGG, samt de etiska överväganden som aktualiseras med

dess användning. Litteraturoversikten genomfördes i enlighet med Chris Hart's (2018 ss-3-4) två faser för en litteraturoversikt: den inledande sökprocessen med syfte finna relevanta artiklar och den efterföljande granskningsprocess för att lokalisera och extrahera relevant information. Informationen presenteras nedan i en deskriptiv- samt tematisk innehållsanalys. Den information som presenteras inom detta avsnitt kommer sedan, i kombination med studiens teoretiska ansats, att appliceras vid studiens analys (se avsnitt 6).

2.1 Sökprocessen

Sökningen efter relevanta artiklar genomfördes i *LubSearch Discovery* och de sökord som användes var: "*investigative genetic genealogy*", "*forensic genetic genealogy*", "*public view, opinion, attitude, privacy, "Golden State Killer", genealogy, DNA, "criminal investigation*". Sökningarna genomfördes i den avancerade sökfunktionen genom olika söksträngar med *AND*- och *OR*-kommandot samt med asterisk förkortning för flertalet ord. För att möjliggöra en ökad relevans av träffar, användes olika kombinationer av sökord i *abstract* (AB) och i heltext (TX). De inkluderingskriterier som användes vid sökningarna var att artiklarna skulle vara publicerade mellan åren 2012 och 2022, vara tillgängliga via Lund Universitet eller *Open Access* samt vara *Peer Reviewed* för att säkerställa kvalitet. Vidare avgränsades sökningarna till att endast inkludera artiklar författade på engelska. Detta gjordes på grundval av att det vid initiala provsökningar inte kunde identifieras några relevanta artiklar på området som var författade på svenska. Sökningarna avslutades när nya sökord eller nya kombinationer av sökord inte längre genererade några nya relevanta träffar och sökningen därmed ansågs vara mättad (se bilaga 2 för samtliga söksträngar och antalet träffar per söksträng).

Totalt genererade sökningarna 51 träffar, vilket efter att dubletter exkluderats resulterade i totalt 34 artiklar. Artiklarna överfördes sedan till referenshanteringsprogrammet *Zotero* för att genomgå vidare urvalsprocess (se bilaga 3 för utökade inkluderings- och exkluderingskriterier). Denna process hade sin utgångspunkt i Moodie et al. (2012 se Hart 2018 s.103) schema för inkludering- och exkludering av studier i deras systematiska översikt. I ett första steg lästes samtliga 34 artiklars *abstract* igenom, vilket resulterade i totalt 23 artiklar. Dessa gick sedan vidare till det andra steget som, i enlighet med Moodie et al. (2012 se Hart 2018 s.103),

innebar en översiktlig läsning av artiklarnas innehåll. Efter detta steg återstod det totalt 14 artiklar.

Efter att det andra steget i urvalsprocessen avslutats, genomfördes en bibliografisk analys av de kvarvarande artiklarnas referenslistor för att säkerställa att inga relevanta artiklar förbisetts i sökningarna. Genom den bibliografiska analysen identifierades ytterligare två artiklar som relevanta på problemområdet och inkluderades därmed i litteraturöversikten. De totalt 16 artiklar som ingick i litteraturöversikten efter urvalsprocessen genomgick avslutningsvis en noggrann genomläsning, i enlighet med Moodie et al. (2012 se Hart 2018 s.103) rekommendation, för att granska kvaliteten på artiklarna samt för att extrahera relevant information.

2.2 Deskriptiv analys

De 16 inkluderade artiklarna är utförda i sex olika länder med följande fördelning: Australien två stycken, Kanada en styck, Nederländerna en styck, Storbritannien två stycken, Sverige två stycken och USA åtta stycken. Artiklarna är publicerade under en fyraårsperiod mellan åren 2018 och 2022, där sex stycken är publicerade 2020 eller tidigare och tio stycken är publicerade under eller efter år 2021. Av de 16 artiklarna kan två artiklar (Guerrini, Robinson, Petersen, McGuire 2018; Ram 2019) identifieras som topp citerade (>45 citeringar) i *Google-scholar* citeringsindex. Anledningen till att inte fler av de inkluderade artiklarna uppnått denna nivå av citering kan diskuteras bero på ämnets relativt nya framväxt och att majoriteten av artiklarna har publicerats relativt nyligen.

Fyra av de inkluderade studierna bygger på primärt empiriskt material varav två utgörs av intervjuer (Samuel & Kennett 2020; Samuel & Kennett 2021), en av fokusgrupper (Hazel et al. 2021) och en av en enkätundersökning (Guerrini et al. 2018). De återstående 12 artiklarna utgörs av tre översiktsartiklar (Katsanis 2020; Kling et al. 2021; Dowdeswell 2022), en fallstudie (Wickenheiser 2019) och åtta övriga vetenskapliga artiklar (se bilaga 4 för en deskriptiv tabell över de inkluderade artiklarna i litteraturöversikten).

2.3 Tematisk innehållsanalys

Utifrån den genomförda djupläsningen av artiklarna kunde huvudsakligen fyra teman identifieras som relevanta för denna litteraturoversikt. Dessa var: (1) samtycke, (2) rätten till privatliv, (3) proportionalitet och (4) publika åsikter och attityder.

2.3.1 Tema 1: Samtycke

En av de återkommande övervägandena som diskuteras i flera av de granskade artiklarna avseende etiska överväganden i förhållande till IGG, är frågan om möjligheten till samtycke. Denna diskussion utgörs av två huvudsakliga komponenter, dels möjligheten till ett informerat samtycke och vad det i realiteten innebär och dels diskussionen om huruvida ett individuellt samtycke överhuvudtaget är etiskt försvarbart.

Wickenheiser (2019 s.120) beskriver att ett informerat samtycke innebär att en individs rätt till åsikter och valmöjligheter erkänns och att denne kan ta beslut baserat på personliga värderingar. I förhållande till IGG menar Wickenheiser (2019 s.123) att det är av vikt att användare av olika databaser informeras om samtliga potentiella användningsområden som deras DNA-information kan bli föremål för, samt bekräftar att de är införstådda med att de kan bli föremål för sökningar av rättsväsendet, för att ett informerat samtycke skall anses erhållet. de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.791) lyfter däremot fram att *direct-to-consumer* (DTC) företag ofta använder sig av så kallade *wrap contracts* där individer nyttjar företagets tjänster utan att varken se eller läsa företagets villkor, och menar på att dessa kontrakt är långt ifrån vad som kan anses utgöra ett informerat samtycke.

Vidare har det även uppmärksammats att det, trots införandet av ett *opt-in/opt-out* system i de berörda släktforskningsdatabaserna, kan anses kvarstå vissa dilemman i förhållande till ett informerat samtycke. Bland annat belyser Kling et al. (2021 s.12) att det fortfarande kan talas om en avsaknad av informerat samtycke bland de användare på databasen FTDNA som automatiskt tillfördes *opt-in* alternativet när databasen tillsatte denna valmöjlighet och som därmed kan sakna kunskap om deras "val". Dessutom belyser de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.790) att databasen

GEDmatch ändrat sina villkor till att tillåta rättsväsendet att matcha med samtliga publika profiler i databasen om syftet är att identifiera mänskliga kvarlevor.

Den andra delen av diskussionen som rör samtycke är problematiken med ett individuellt samtycke och huruvida ett sådant kan anses vara etiskt försvarbart. Som lyfts fram av Kling et al. (2021 s.9) och Smith och Miller (2021 s.785) så delar individer genetisk data med sina släktingar, vilket gör att den enskilda individens beslut att dela sin DNA-information med rättsväsendet i förlängningen även påverkar dennes släktingar. Kling et al. (2021 s.9) belyser att detta innebär att den enskilda individens släktingar kan bli föremål i en brottsutredning trots att de aldrig själva tagit ett DNA-test. Även Guerrini, Wickenheiser, Bettinger, McGuire och Fullerton (2021 s.4) och Guerrini et al. (2018 s.7) lyfter fram att dessa släktingar, om de blir föremål i en brottsutredning, inte kan anses ha samtyckt till sitt eget deltagande. de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.791) talar om att när den enskilda individen lämnar ett samtycke så gör denne även det "*on behalf of*" dennes genetiska släktingar. Samtidigt väcker Katsanis (2020 s.555) frågan om huruvida det är rimligt att en individ ska samla in ett samtycke från hundratals släktingar innan denne delar sin DNA-information med en databas.

Inom ramen för denna diskussion anser Smith och Miller (2021 s.785) att rätten till kontroll över sin egna genetiska information måste betraktas som en "gemensam moralisk rättighet" mellan släktingar, det vill säga något som den enskilde inte har bestämmanderätt över. Smith och Miller (2021 s.785) belyser dock att gemensamma moraliska rättigheter, kan åsidosättas. Exempelvis kan det kollektiva moraliska ansvaret att hjälpa rättsväsendet vid en mordutredning vara en sådan anledning som aktualiserar ett åsidosättande av den gemensamma moraliska rättigheten (Smith & Miller 2021 s.785).

2.3.2 Tema 2: Rätten till integritet och privatliv

Ytterligare ett återkommande övervägande i förhållande till utredningsmetoden IGG är rätten till integritet och privatliv. Ram (2019 s.1386) förklarar i sin artikel att människor under vissa omständigheter, såsom vid misstanke om att ha begått ett brott, inte har samma rätt till förväntan om integritet. Däremot menar Ram (2019 s.1386) att människor som har sin genetiska information i släktforskningsdatabaser fortfarande

kan förvänta sig att deras integritet upprätthålls, eftersom dessa människor är medborgare som inte är under rättsväsendets misstanke. Guerrini et al. (2018 s.2) lyfter dock fram att sökningar av rättsväsendet i släktforskningsdatabaser har ansetts vara inskränkande i den integritet som människor har rätt att förvänta sig.

de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.792) menar på att metoden IGG gör det möjligt att potentiellt sett identifiera en hel population, baserat på endast en liten del av populationen, och de menar därför på att en populationsövergripande genetisk databas inte är långt borta. Även Katsanis (2020 s.549) belyser att samtliga DTC DNA-baserade databaser tillsammans skulle kunna konstrueras till en universell databas. Klugman och Rodriguez (2021 s.81) talar på liknande sätt om att IGG är ett koncept som innebär att hela släkter undergår genetisk övervakning. Samtidigt lyfter de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.792) fram att många oskyldiga människor ofta blir involverade även i "vanliga" brottsutredningar, speciellt i kalla fall där utredningarna ofta är mycket omfattande. Därför menar de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.792) på att IGG, rent principiellt, skulle kunna leda till att färre personer blir involverade i utredningen eftersom metoden har stor potential att lokalisera en misstänkt.

Vidare menar Guerrini et al. (2021 s.14) på att det, oavsett om de genomförs frivilligt eller genom domstolsbeslut, kan uppfattas som inskränkande i människors integritet att genomföra så kallade "målinriktade släktskapstester", vilka har det enda syftet att inkludera eller exkludera grenar i släkträdets. Dowdeswell (2022 s.3) förklarar att målinriktade släktskapstester kan komma att behövas om det finns vissa svårigheter med att kartlägga släkträdets på grund av exempelvis adoptioner. Vidare har det även belysts av bland annat Klugman och Rodriguez (2021 s.86) att användningen av IGG kan resultera i att tidigare okänd information om släktskap inom familjen uppdagas, vilket kan få stor betydelse för medlemmarna. de Groot, van Beers och Meynen (2021 s.790) poängterar dock att denna kunskap oftast endast kommer rättsväsendet till känna, men att risken alltid finns att den även når ut till de berörda individerna.

2.3.3 Tema 3: Proportionalitet

Ytterligare en aspekt som berörs i artiklarna är den proportionalitetsbedömning som krävs när rätten till integritet ställs mot behovet av allmän säkerhet. Wickenheiser (2019 s.119) beskriver exempelvis hur förekomsten av två konkurrerande intressen ger

upphov till etiska svårigheter när båda har rättigheter som de mister om det andra får företräde. Proportionaliteten utgör måttet mellan intressena för att balansera nivån och resultera i det mest fördelaktiga utfallet (Wickenheiser 2019 s.119). Enligt Scudder, Daniel, Raymond och Sears (2020 s.4) ger IGG upphov till en avvägning mellan olika sociala intressen och vidare menar Wickenheiser (2019 s.119) på att det krävs att balansen mellan individens rättigheter, samhällets rättigheter och den allmänna säkerheten identifieras.

Dowdeswell (2022 s.21) diskuterar hur samhället i stort har ett starkt intresse av att brott utreds och bekämpas, att offer får den upprättelse de förtjänar, att rätten till integritet skyddas i brottsutredningar samt att felaktigt fällande domar undviks. Däremot menar Dowdeswell (2022 s.21) på att offrens, samhällets och förövarens intressen på många sätt är oförenliga. Olika samhällen kan, enligt Dowdeswell (2022 s.21), ge företräde åt ett visst intresse beroende på de behov samt attityder och värderingar som existerar i samhället. Guerrini et al. (2018 s.7) samt Ge och Budowle (2021 s.438) diskuterar på liknande spår huruvida intrånget i integriteten, under vissa omständigheter, kan vara mer socialt acceptabelt än under andra, exempelvis om det rör sig om allvarigare brottslighet såsom våldsbrott eller brott mot barn.

Dowdeswell (2022 ss.17-18) diskuterar huruvida IGG endast bör användas vid kalla fall samtidigt som det även finns belägg för att allvarlig brottslighet bör lösas innan fallet blir kallt. Uppklaringen av allvarliga brott bidrar till att öka det allmännas förtroende för rättssystemet och rättsstatsprincipen, genom att det allmänna vet att offer blir hörda, att lagar tillämpas samt att förövare hålls ansvariga. Klugman och Rodriguez (2021 s.92) diskuterar vidare hur det i proportionalitetsbedömningen vid IGG kan anses mer motiverat att riskera ett intrång i integriteten vid ett aktivt fall, eller för att motverka framtida brott, än vid ett kallt fall. Detta eftersom det enligt Klugman och Rodriguez (2021 s.92) kan anses mer befogat att stoppa en aktiv gärningsperson än att ett "gammalt" offer får upprättelse.

För pilotstudien och utredningen av "dubbelmordet i Linköping" förklarar Tillmar et al. (2021 s.2) att det, i den gjorda proportionalitetsbedömningen, fastslogs att det eventuella intrånget i databasanvändare och deras släktingars integritet samt personens

integritet vars DNA påträffats på brottsplatsen, inte vägde tyngre än samhällets intresse av att lösa ett allvarligt brott.

2.3.4 Tema 4: Publika åsikter och attityder

De studier som tidigare studerat publika åsikter gentemot rättsväsendets användning av DNA-baserade släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte har generellt sett funnit ett stöd för användningen av databaserna för detta ändamål. Guerrini et al. (2018 ss.2-3), vilka genomförde en onlinebaserad enkät i USA med 1 587 respondenter, fann att en klar majoritet (79 procent) ansåg att rättsväsendet bör få tillgång till datan i dessa databaser vid brottsutredningar, särskilt vid allvarlig brottslighet, brott mot barn och för att identifiera saknade personer. Även Samuel och Kennett (2020 ss.2-3;7), vilka genomförde intervjuer med 45 intressenter från Storbritannien, fann ett generellt stöd för användningen av IGG bland sina deltagare samt att detta stöd var särskilt stort när nyttjandet avsåg identifieringen av en gärningsperson som begått ett grövre brott. Hazel et al. (2021 s.1;14), vilka genomförde sex fokusgrupper med totalt 62 deltagare i USA avseende användningen av genetiska databaser av tredje part, fann däremot att deras deltagare var mer splittrade i sina åsikter och en tredjedel av deltagarna uppgav att de sannolikt skulle dela sin DNA-information med rättsväsendet på en sådan databas. I likhet med Guerrini et al. (2018 ss.2-3) och Samuel och Kennett (2020 s.3) fann även Hazel et al. (2021 s.14) att användningen av IGG var mer accepterad vid grövre brottslighet. Guerrini et al. (2018 ss.3-4), vilka hade en jämn fördelning mellan kvinnor och män bland respondenterna, fann avslutningsvis att kvinnor var mer troliga att stödja rättsväsendets tillgång till databaserna, än män.

Avseende vilka motiveringar som utgjorde en grund för deltagarnas positiva ställningstagande gentemot användningen av IGG, så fann både Samuel och Kennett (2020 ss.3-4) och Hazel et al. (2021 s.12) att deltagarna ville stötta och assistera rättsväsendet i deras arbete. Samuel och Kennett (2020 ss.3-4) fann även att flera av deras deltagare ansåg att om man inte gjort något fel så har man inget att oroa sig för. Vidare fann Samuel och Kennett (2020 ss.4-5) att intervjupersoner med positiv inställning till IGG generellt sett uppvisade ett högt förtroende för rättsväsendet medan intervjupersoner med mer reserverad attityd uppvisade ett mer bristande förtroende för rättsväsendet och DNA som bevis. En mer reserverad attityd gentemot IGG kunde

Samuel och Kennett (2020 s.3) även hänföra till en upplevd problematik med samtycke, integritet och potentiella konsekvenser för familj och släkt. Hazel et al. (2021 s.13) fann att liknande attityder kunde hänföras, i likhet med Samuel och Kennett (2020 ss.3-5), till potentiella konsekvenser och straffansvar för familjemedlemmar och släkt samt till en generell skepticism gentemot rättsväsendet eller en misstro mot staten.

En djupare diskussion rörande samtycke förs i Samuel och Kennett (2021) studie, vilken baseras på samma empiriska material som Samuel och Kennett (2020). Samuel och Kennett (2021 s.290) fann att möjligheten att välja att samtycka eller inte uppfattades bidra med en viss kontroll och äganderätt över den egna genetiska datan, samt viss respekt för människors integritet. Samuel och Kennett (2021 s.290) fann även att möjligheten till samtycke ansågs viktigt med anledning av databasernas ändrade syfte. Avslutningsvis fann Samuel och Kennett (2021 s.290) att vissa av deltagarna ansåg att det var viktigt att det fanns möjlighet att reflektera över vad ett samtycke skulle ha för konsekvenser för användarnas släktingar.

2.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det, utifrån litteraturöversikten, möjligt att konstatera att forskningsområdet är relativt nytt och outforskat. Samtliga av de artiklar som identifierats för denna litteraturöversikt sträcker sig endast fem år tillbaka i tiden och majoriteten av artiklarna är skrivna i en anglosaxisk kontext. Det förefaller även finnas ett behov av utökad empirisk forskning som studerar hur individer ser på metoden IGG och de eventuella etiska svårigheter som aktualiseras genom dess användning. De studier inkluderade i litteraturöversikten som undersökt allmänhetens inställning till polisens användande av metoden IGG har visat på att det förefaller finnas en övervägande positiv inställning till användningen, främst avseende fall av grova brott. Däremot, som kunnat påvisas i denna översikt, är användandet av metoden IGG inte helt oproblematisk då den kan anses väcka flera etiska frågor. Bland annat berör dessa frågor svårigheter med möjligheten att lämna ett informerat och etiskt försvarbart samtycke, att metoden kan anses inskränka på människors rätt till integritet och privatliv samt att metoden ger upphov till en proportionalitetsbedömning där den individuella rätten till integritet ställs mot det allmänna behovet av säkerhet.

3. Teoretiska ansatser

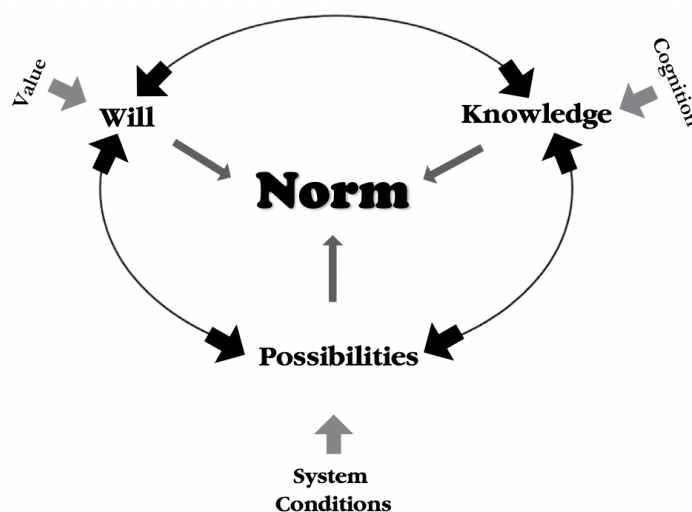
Analysen av resultatet tar avstamp i Håkan Hydéns normmodell, vilken han redogör för i boken *Sociology of Law as the Science of Norms* från 2022. Kombinerat med Hydéns normmodell tar även analysen avstamp i David Garlands begrepp "det kollektiva brottsmedvetandet". Begreppet uppdagades i hans analys av den framväxande kontrollkulturen i det senmoderna västerländska samhället, vilket han presenterar i boken *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society* från 2002.

Valet av Hydéns (2022) normmodell gjordes på grundval av dess möjlighet att, i enlighet med Hydéns (2022 s.253) förklaring, användas som ett analytiskt verktyg vid studiet av normer för att möjliggöra för en djupare förståelse för de underliggande drivkrafter till mänskligt handlande. Inom ramen för denna studie kommer normmodellen att appliceras i analysen för att möjliggöra för en djupare förståelse för de attityder och underliggande drivkrafter som gestaltar sig på det studerade området.

Valet att inkludera det kollektiva brottsmedvetandet i analysen gjordes på grundval av dess möjlighet att skapa en förståelse kring hur samtiden kan komma att influera och forma de attityder som studiens resultat kunnat påvisa. Trots att Garlands begrepp och analys inte kan anses utgöra en fullskalig samhällsteori så kan hans reflektioner och iakttagelser anses utgöra en förlängning av teorin om risksamhälle. Risksamhället innebär, enligt Beck (2005 se Rasborg 2007 s.349), att vi lever i en otrygg och osäker tillvaro på grund av de oavsiktliga konsekvenser som industrisamhället och moderniseringens produktionsformer gett upphov till. Enligt Giddens (1996 se Rasborg 2007 s.353) innebär dock inte risksamhället att riskerna nödvändigtvis ökat, utan snarare att människors medvetenhet, bedömning och hantering av risker ökat. De resonemang om samhället som förs inom teorin om risksamhället kan anses relatera till de resonemang Garland (2002) för om samhället i sin analys. Då Garlands analys däremot är mer inriktad på upplevelsen av brott och brottskontrollerande metoder i det moderna samhället kan hans begrepp och reflektioner, med stöd i bakomliggande samhällsteorier, anses utgöra en mer relevant grund för analysen i denna studie.

3.1 Normmodellen

Hydén (2022 s.4) menar på att studiet av normer kan bidra till en förståelse för vad som ligger till grund för och motiverar människors handlande på en kollektiv nivå. Enligt Hydén (2022 s.6) är de motiverande krafterna bakom uppkomsten av en norm komplexa och han redogör för dessa genom en normmodell (se Figur 1) bestående av tre dimensioner eller förutsättningar: vilja och värderingar (V), kunskap och kognition (K) samt system och möjligheter (SM). Hydén (2022 s.50) belyser dock att de tre dimensionerna i realiteten inte går att separera, utan att detta endast görs för att det kan vara fördelaktigt ur ett analytiskt perspektiv.

Figur 1. Normmodellen

(Hydén 2022 s.10 *The Circle of Motives*)

Den första dimensionen av och förutsättningen för att en norm ska uppstå är vilja och bakomliggande värderingar, vilka enligt Hydén (2022 s.10) får sin kraft ifrån olika underliggande motiverande system. Dessa system kan utgöras av en persons samvete, moraliska och etiska ståndpunkter, eller andra externa influenser såsom politiska eller religiösa. De motiverande systemen kan likväl utgöras av själviska, såväl som solidariska, motiv och drifter (Hydén 2022 s.10). Den andra dimensionen, kunskap och kognition, är enligt Hydén (2022 s.11) av vikt eftersom kunskap är en komponent som påverkas av hur den enskilda individen upplever och ser världen. Hydén (2022 s.11) lyfter fram att egenskaper såsom kön, utbildning, etnisk tillhörighet och sociala status, är aspekter som kan påverka en persons världsuppfattning och därmed kunskap. Utöver detta belyser även Hydén (2022 s.11) att kunskap både kan utgöras av utbildning och

“akademisk” kunskap samt “praktisk” kunskap som involverar kommunikativa- och sociala färdigheter. Den tredje dimensionen av en norm, system och möjligheter, beskriver Hydén (2022 s.9) som de grundläggande förutsättningarna för att en individ ska kunna inse de värden (V) som denne besitter kunskap (K) om och vill implementera. Hydén (2022 ss.9-10) förklarar att det i de naturgivna och samhälleliga systemen finns olika systemvillkor som sätter gränser, vilka påverkar möjligheten för normens uppkomst inom systemen. Som exempel på systemvillkor inom det naturgivna systemet tar Hydén (2022 s.10) upp tyngdlagen, vilken människor har internaliserat och anpassat sin handlingar efter.

Vidare belyser Hydén (2022 s.43) att appliceringen av en norm i det enskilda fallet alltid blir beroende av den specifika individens avvägning mellan (V), (K) och (SM) och att denna avvägning även styrs av den moralisk komponenten i (V). Den avslutande avvägningen kommer alltid att bli beroende av individens samvete och moral, vilket gör att det alltid finns möjlighet för individuella avvikanden och justeringar i förhållande till en norm. Detta trots att en norm blivit just en norm eftersom de flesta människor tenderar att acceptera och efterfölja den (Hydén 2022 s.43).

3.1.1 Operationalisering av normmodellen

Normmodellen operationaliseras inom ramen för denna studie genom att användningen av IGG betraktas som en potentiell norm och dimensionerna (V), (K) och (SM) som förutsättningar för att normen ska kunna etableras i Sverige. (K) betraktas utgöras av den kunskap som är nödvändig för att IGG ska kunna användas, exempelvis kunskap om släktforskning, genetisk data och hur DNA-baserade släktforskningsdatabaser är uppbyggda. (SM) betraktas i sin tur utgöras av vilka faktiska möjligheter som föreligger för användningen av IGG. Exempelvis betraktas det som nödvändigt att det föreligger rättsliga förutsättningar, att svenska polismyndigheten får lov att nyttja informationen i DNA-baserade släktforskningsdatabaser och att det finns väl bevarade släktforskningskällor likt kyrkböcker att tillgå. (V) betraktas avslutningsvis utgöras av att det finns viljor och värderingar som stödjer utredningsmetoden IGGs användning, hos såväl politiker, rättsväsendet, släktforskare och den svenska allmänheten.

Med anledning av att studien syftar till att bidra med en förståelse för svenska medborgares inställning till användningen av utredningsmetoden IGG, är det således normmodellens dimension (V) som inom ramen för denna studie kommer att undersökas empiriskt. (V) avses att mätas genom de attityder gentemot användningen av IGG för olika brott och ändamål samt inställningen till att själva bidra till IGG som de undersöka medborgarna uppvisar (se avsnitt 4.2.1 för berörda variabler). Dessutom kommer attityder gentemot intresseavvägningen mellan personlig integritet och brottsutredning, inom ramen för användningen av IGG, att undersökas för att få en bättre förståelse för (V). Vidare kommer skillnader i (V) beroende på individuella faktorer hos medborgarna undersökas för att få en djupare förståelse för underliggande drivkrafter till (V) (se avsnitt 4.2 för redogörelse av inkluderade individuella faktorer). Likt vad Hydén (2022 s.50) beskriver är det dock inte möjligt att separera de tre dimensionerna av normmodellen i realiteten, detta görs endast av analytiska skäl. Detta innebär att vissa av de individuella faktorer som undersöks i förhållande till skillnader i (V), även skulle kunna anses ha en anknytning till (K).

3.2 Det kollektiva brottsmedvetandet

Det kollektiva brottsmedvetandet är ett begrepp som Garland (2002 ss.147-148) använder för att beskriva den kulturella förändringen i människors upplevelser av brott i samhället, vilken han menar legat till grund för de senaste decenniernas politik och kontrollkultur. Garland (2002 s.90; 147) menar på att höga brottsnivåer, i alla västerländska industrinationer, blivit ett normalt socialt fakta, en del av den moderna medvetenheten, som människor möter och hanterar i sina vardagliga liv. Det är människors interaktion med detta nya sociala fakta som Garland (2002 s.147) menar på successivt utvecklats till en ny kollektiv brottsmedvetenhet. Vidare belyser Garland (2002 s.148) att upplevelsen av brott i samhället varierar mellan olika individer och grupper. Garland (2002 s.147) menar dock på att dessa skillnader inte är nödvändiga att definiera för att kunna argumentera för att det skett ett skifte mot brottslighet som ett socialt och kulturellt fakta.

Enligt Garland (2002 s.158) har människor intertionaliserat den nya upplevelsen av brottslighet eftersom massmedia har utnyttjat den framväxande brottsmedvetenheten, och därmed dramatiserat och förstärkt den. Vidare menar Garland (2002 s.158) på att

massmedias representation av brott förs vidare av allmänheten och att den kollektiva representation av brottslighet som detta genererar, snarare än aktuell och korrekt information, blir vägledande för vilka kunskaper och åsikter som människor har om brottslighet.

Framväxten av ett kollektivt brottsmedvetande och en ny upplevelse av höga brottsnivåer och ökad osäkerhet, menar Garland (2002 s. 163) har lett till en kulturell bildning, vilken han benämner för "senmodernitetens brottskomplex". Garland (2002 ss.164-165) belyser att när en kulturell bildning väl har etablerats så är den medföljande världsuppfattningen relativt långvarig och förändringar i brottsnivåer, även minskade sådana, från år till år har lite inverkan på denna uppfattning.

Senmodernitetens brottskomplex består enligt Garland (2002 s.163) av ett antal attityder, övertygelser och antaganden, vilka han sammanfattar genom sju punkter: (1) höga brottsnivåer anses vara ett normalt socialt fakta, (2) det finns en utbredd emotionell involvering i brott vilket omfattar både element av fascination och rädsla, ilska och förakt, (3) brottsfrågor politiseras och representeras i känslomässiga termer, (4) det finns en dominerande oro för offer och den allmänna säkerheten, (5) rättsväsendet anses vara otillräckligt eller ineffektivt, (6) det finns en stor marknad för privat säkerhet och (7) ett brottsmedvetande är institutionaliserat i media, popkulturen och den omgivande miljön.

4. Metod och material

Eftersom studien berör ett problemområde som i grunden inkluderar samtliga svenska medborgare, ansågs det värdefullt att undersöka ett större antal människors attityder. Detta eftersom en mätning av ett flertal individers attityder, om än mer övergripligt, ansågs vara mer givande för att bättre förstå det verkliga förhållandet i samhället än vad en mera djupgående förståelse av vissa specifika individers attityder hade kunnat generera. Med anledning av detta ansågs den kvantitativa metoden för materialinsamling vara den mest lämpliga i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Detta då den kvantitativa forskningen har möjligheten att, i enlighet med vad Bryman (2018 s.488) konstaterar, upptäcka och mäta trender på storskaliga nivåer samt undersöka eventuella samband mellan olika variabler.

Mot bakgrund av vad som motiverats ovan, och med beaktning av den tidsbegränsning som förelåg, ansågs det önskvärt att nå en stor andel respondenter på ett smidigt och tidseffektivt sätt. Därför ansågs onlinebaserade enkäter vara en lämplig materialinsamlingsmetod då de, i enlighet med vad Bryman (2018 s.303) beskriver, kan generera snabba svar och vara billiga att distribuera. Däremot lyfter Bryman (2018 ss.303-304) fram att det även finns vissa nackdelar med onlinebaserade enkäter, såsom att de begränsas till populationer online, att de generellt sett innebär en låg svarsfrekvens samt att det finns en risk för att respondenter kan besvara enkäten mer än en gång. Sammantaget ansågs dock behovet av en smidig och tidseffektiv metod, för insamling av empiri, väga tyngre än de nackdelar och eventuella risker som metoden förde med sig.

4.1 Enkätundersökning

Den programvara som nyttjades för att skapa och administrera enkäten var "Google formulär", vilket är Googles kostnadsfria program för undersökningsadministration. Enkäten bestod huvudsakligen av fyra delar: (1) Information om dig, (2) *Investigative Genetic Genealogy*, (3) Personlig integritet och brottsutredning och (4) Dubbelmordet i Linköping 2004. Enkäten bestod av totalt 31 frågor, men med anledning av att enkäten anpassades efter respondenternas svar så kunde en respondent som mest få besvara 29 frågor. Enkäten bestod av personliga faktafrågor, attitydfrågor och frågor om erfarenhet och kunskaper relaterade till ämnet. I anslutning till enkätens andra del fick respondenterna ta del av ett informationsstycke om IGG, som formulerades för att säkerställa att samtliga respondenter hade en översiktlig kunskap om metodens innebörd innan de efterföljande frågorna besvarades (se bilaga 5 för enkätens utformning).

En likertskala användes vid attitydfrågorna eftersom den, enligt Bryman (2018 s.204), är en av de viktigaste teknikerna när syftet är att mäta attityder. En likertskala gör det möjligt att mäta intensiteten i en känsla som relateras till det undersökta temat. Detta görs genom att respondenterna får ta ställning till ett antal påståenden relaterade till temat och bedöma till vilken grad de håller med om påståendet eller inte (Bryman, 2018 s.204). För denna enkät utformades och användes en femgradig likertskala som kompletterades med ett "vet inte" svarsalternativ.

Majoriteten av svarsalternativen i enkäten var utformade med slutna svarsalternativ, detta för att, liksom vad Bryman (2018 ss.316-317) uttrycker, underlätta kodningen av svaren samt öka jämförbarheten svaren emellan. De frågor som utformats med slutna svarsalternativ var även förinställda som obligatoriska att besvara för att kunna skicka in enkäten. Detta gör att samtliga av de enkätsvar som samlats in kommer ha fullständiga svar på samtliga av dessa frågor, vilket eliminerar det bortfall i form av obesvarade frågor som annars kan uppstå. Två frågor i enkäten var däremot utformade med ett öppet svarsalternativ, detta för att ge respondenterna möjlighet att fritt få uttrycka sina åsikter och motivera sina ställningstaganden. Dessa frågor var kopplade till om respondenterna själva hade valt att samtycka till att rättsväsendet fick matcha med deras DNA-profiler i en släktforskningsdatabas. En av frågorna riktade sig till de som var användare av en sådan släktforskningsdatabas, och en till de som inte var det. De två öppna frågorna var frivilliga att besvara, vilket avsiktligt valdes för att minimera risken för att dessa frågor skulle resultera i ökat bortfall, det vill säga att respondenter valde att avbryta enkäten.

4.1.2 Urval

För att möjliggöra för en stor spridning samt en stor variation av respondenter, mot bakgrund av de resurser avseende kontaktnät, tid och kostnad som förelåg, beslutades det att enkäten skulle distribueras via *Facebook*. Enkäten distribuerades även till andra kontakter såsom vänner och familj via en länk som var möjlig att kopiera, för att möjliggöra svar från respondenter som inte hade *Facebook*. På *Facebook* ombads kontakter att dela enkäten vidare, för ytterligare spridning av enkäten, vilket även vänner och familj ombads att göra. Således tillämpades ett snöbollsurval vilket, enligt Bryman (2018 ss.243-245), utgör ett icke-sannolikhetsurval och innebär kort sagt att forskaren använder de initiala kontakter den har för att komma i kontakt med ytterligare respondenter. I viss bemärkelse kan även ett snöbollsurval anses utgöra ett bekvämlighetsurval då det, enligt Bryman (2018 ss.243-245), inbegriper respondenter som för tillfället finns tillgängliga för forskaren.

Nackdelen med snöbolls- och bekvämlighetsurval är, enligt Bryman (ss.244-245), att forskaren inte kan generalisera resultatet till hela populationen eftersom det inte finns någon tillgänglig urvalsram och därmed inte går att säga något om urvalet är

representativt för populationen. Vidare menar Bryman (2018 ss.250-251) även på att när det inte finns någon urvalsram så finns det inte heller möjlighet att få en bild av svarsfrekvensen och därmed inte det potentiella bortfallet. Problematiken att inte kunna utläsa svarsfrekvens eller bortfall kunde sedermera inte hanteras, däremot eftersträvades det att utforma enkäten på ett intresseväckande och attraktivt sätt för att möjliggöra för en ökad svarsfrekvens och minskat bortfall. Det beslutades även om att, i enlighet med Brymans (2018 s.251) rekommendationer, skicka ut en påminnelse på *Facebook* om att besvara enkäten.

4.2 Analys av material

Analysen av det empiriska materialet genomfördes huvudsakligen kvantitativt, genom deskriptiva och bivariata analyser av svaren från enkätens slutna frågor, vilket redovisas för i avsnitten 5.1 respektive 5.2. Den deskriptiva sammanställningen baserades på det material som "Google formulär" automatiskt skapade i samband med insamlingen av enkätsvaren, och genomfördes för att besvara studiens två frågeställningar. Den bivariata analysen, vilket enligt Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018 ss.137-138) inbegriper ett studium av samband eller korrelation mellan en oberoende och en beroende variabel, genomfördes i statistikprogrammet SPSS för att undersöka om det förelåg några skillnader i attityderna gentemot IGG, beroende på individuella faktorer hos respondenterna. De individuella faktorer som undersöktes utgjordes av kön, ålder, utbildningsnivå, upplevd brottsnivå, förtroende för polismyndigheten och förkunskap om IGG samt förkunskap om att IGG användes för att lösa dubbelmordet i Linköping från 2004. Dessa faktorer utgjorde sedermera de oberoende variabler som ingick i de bivariata analyserna.

Vidare analyseras det empiriska materialet till viss del kvalitativt, genom en tematisk analys av svaren från enkätens två öppna frågor, vilket redovisas för i avsnitt 5.3. Svaren från enkätens två öppna frågor, vilka redogjorts för ovan (se avsnitt 4.1), analyserades tematiskt genom att de vanligast förekommande motiveringarna i svaren identifierades och tematiserades. Samtliga svar på frågorna granskades och kategoriserades utifrån deras innehåll in i olika teman, vilka växte fram under granskningens gång. De teman som, efter genomförd granskning, hade förekommit med högst frekvens bland svaren

bedömdes utgöra de motiveringar som var vanligast förekommande till varför, respektive varför inte, en respondent skulle samtycka.

4.2.1 SPSS

Initialt skapades ett kodschema i SPSS *Variable view* med utgångspunkt i Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagens (2018 ss.387-392) "Guide till SPSS". Samtliga frågor i enkäten utgjordes av kvalitativa variabler, det vill säga variabler antingen på nominal- eller ordinalskalenivå. Som Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018 ss.42-43) förklarar så innebär nominalskalan en kategorisering av värden medan ordinalskalan innebär en rangordning av värden och författarna nämner attitydskalor som ett vanligt exempel på ordinalskalan. Vid skapandet av variablerna bestämdes olika värden som skulle vara kopplade till svarsalternativen för respektive enkätfråga och som sedermera skulle utgöra grunden för kodningen av enkätsvaren. Exempelvis skapades värdet ett för "kvinna", två för "man" och tre för "icke-binär" samt värden från fem till ett för likertskalorna, med exempelvis "instämmer helt" som fem och "instämmer inte alls" som ett. Svarsalternativet "vet ej" i likertskalorna kodades som bortfall, då det inte tillhörde likertskalan, och tilldelades värdet -9 och bortfall vid frågor som inte skulle besvaras av samtliga respondenter tilldelades värdet -8.

Insamlingen av de inkomna enkätsvaren skedde i "Google formulär". Svaren överfördes till ett kalkylark i Excel, vari svaren kodades om till siffror i enlighet med det kodschema som skapats i SPSS. Efter att enkätsvaren kodats om till siffror överfördes datan till SPSS genom att Excel-filen laddades upp i programmet. De tidigare konstruerade variablerna i kodschemat kopierades sedan in i den specifika SPSS filen och tillämpades på den uppladdade empiriska datan. Eftersom att enkätsvaren kodades om i Excel med hjälp av programmets omkodningsfunktioner minimerades den risk för inmatningsfel, det vill säga skrivfel från inmataren, som Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018 s.109) belyser kan uppstå när data ska överföras från ett frågeformulär till ett datorprogram. Endast enstaka bortfallsvärden var nödvändiga att mata in manuellt.

I enlighet med Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagens (2018 ss.143-142) rekommendationer för bivariata analyser av två kvalitativ variabler, genomfördes korstabuleringar av utvalda variabler. På grund av att det inte alltid var tillräckligt

många observationer för att det skulle vara lämpligt att genomföra signifikanstest, och för att underlätta avläsningen av materialet, kodades flera av variablerna om. Bland annat kodades könet "icke-binär" bort inför korstabellsanalysen och flera av variabelvärdena på attitydfrågorna reducerades. Exempelvis slogs värdena "mycket lågt" och "ganska lågt" ihop till ett gemensamt variabelvärde.

För att på ett effektivt sätt kunna genomföra bivariata analyser mellan de valda oberoende variablerna och de variabler som berörde attityder gentemot IGG, skapades ett summaindex över samtliga de sju attitydfrågor som ingick i enkätens del (2) gentemot användningen av IGG. Summaindex har enligt Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018 s. 451) förmågan att fånga ett fenomen som annars flera variabler berör, genom att värdena på samtliga dessa variabler summeras och bildar en skala. Den skala som summaindexet för attityder gentemot IGG genererade, kodades sedan om till tre olika variabelvärden: "negativ/delvis positiv", "positiv" och "mycket positiv". Benämningarna på variabelvärdena gjordes mot bakgrund av vad som ansågs riktigt i förhållande till det antal värden på skalan som varje variabelvärde skulle motsvara. Den nya variabeln benämns som "attityder gentemot IGG" och denna samt variabeln "villighet att som icke användare av en släktforskningsdatabas potentiellt samtycka till rättsväsendets matchning" utgjorde de beroende variabler som ingick i de bivariata analyserna. Dessa variabler valdes eftersom de enskilt och ihop ansågs kunna relateras till en individs sammanlagda attityd gentemot utredningsmetoden IGG.

För att undersöka sambandet mellan utvalda variabler så har sambandsmättet *Cramer's V* använts för variabler på nominalskalenivå och sambandsmättet *Tau b* för variabler på ordinalskalenivå, i enlighet med Djurfeldts, Larssons och Stjärnhagens (2018 ss.147-149) rekommendationer. För att undersöka om de uppmätta sambanden var av statistisk signifikans, vilket Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2018 s.183) förklarar som ett samband som är en avspegling av det verkliga förhållandet i populationen och inte ett resultat av slumpen, genomfördes χ^2 -tester. Inom samhällsvetenskaplig forskning finns det en vedertagen acceptans för att ett samband bör betraktas som statistiskt signifikant om det är mindre än 5 procents sannolikhet för att sambandet beror på slumpen (p -värde $<0,05$) (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018 s.186).

Analysen av det empiriska materialet i denna studie har därför valt att förhålla sig till denna kravnivå för bedömningen av statistisk signifikans i påträffade samband.

4.3 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet utgör två kriterier för bedömningen avseende studiens kvalitet (Bryman 2018 s.70). Reliabiliteten avser frågors och mätinstruments tillförlitlighet och handlar om hur vi mäter (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018 s.104) och om resultaten, vid en upprepad studie, blir samma eller om resultaten influeras av slumpartade fel (Bryman 2018 s.72; 208). Mätningen av begreppet "attityder gentemot IGG" skedde med hjälp av sju indikatorer och sammanställdes i ett summaindex (se avsnitt 4.2.1). För att kontrollera att indikatorerna i summaindexet hade samband med varandra och således kontrollera reliabiliteten i mätningen, även kallad den interna reliabiliteten, genomfördes ett internt reliabilitetstest kallat Cronbachs alfa. Detta test genererade värdet 0,916, vilket enligt Bryman (2018 s.219) utgör ett högt värde. Stabiliteten i måttet, vilket enligt Bryman (2018 s.208) även är kopplat till reliabiliteten, ställer sig frågan om måttet på begreppet är stabilt över tid. Detta är dessvärre något som för denna studie inte är möjligt att mäta, med anledning av att respondenterna endast tar del av enkäten en gång.

För att i största möjliga mån undvika en bristande reliabilitet till följd av ett dåligt mätinstrument så har enkätfrågor formulerats klart och tydligt samt med lämpliga svarsalternativ. Vidare hade även enkäten, innan publicering, genomgått en granskning av handledare vilket bidrog till ett ytterligare säkerställande av att enkäten höll god kvalitet. Däremot resulterade valet av enkätform i vissa begränsningar avseende möjligheten att säkerställa att respondenter endast besvarade enkäten en gång eller att den som besvarade enkäten var den som den uppgav sig för att vara. Detta utgör sedermera en brist i studiens reliabilitet. För att däremot möjliggöra för en replikerbarhet av studien, vilket enligt Bryman (2018 s.72) kan hänföras till kravet på reliabilitet, har studiens tillvägagångssätt beskrivits så utförligt som möjligt.

Närvaron av slumpmässiga fel och mer specifikt inmatningsfel, för denna studie, minimerades bland annat genom att inmatningen inte skedde manuellt utan huvudsakligen skedde automatiskt i de program som användes. Till följd av den

kvantitativa forskningsdesignen samt datainsamlingsmetod som studien innehar möjliggörs en viss värderingsfrihet och objektivitet vid insamlingen av datan samt analysen av den, vilket enligt Trost (2012 s.62), utgör en komponent som ingår i reliabiliteten. Däremot, som Bryman (2018 s.65) belyser, så är aldrig en studie helt objektiv eftersom det alltid föreligger personliga åsikter och värderingar som präglar de val som görs. Inom ramen för denna studie handlar det bland annat om konstruktionen av enkätfrågor, värden på summaindexet och bedömningen av den tematiska innehållsanalysen men även tolkningar av datan och slutsatser som, trots en medvetenhet och försök att minimera detta, kommer ha präglats av en viss subjektivitet.

Validiteten handlar istället om ifall det som är avsett att mätas faktiskt mäts (Bryman 2018 s.209), och till skillnad från låg reliabilitet som indikerar på en närvaro av slumpmässiga fel, så indikerar en låg validitet på närvaron av systematiska fel (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2018 s.104). För att möjliggöra för en hög mätningvaliditet så formulerades frågor på ett klart och tydligt sätt samt med lämpliga svarsalternativ, exempelvis valdes det att attitydfrågornas svarsalternativ skulle formuleras i en likertskala, vilket enligt Bryman (2018 s.320) är vedertaget vid mätningen av attityder.

Med anledning av att ämnesområdet som studien berör är ett nytt ämne och för många även ett ämne de besitter lite kunskap om, så innehöll enkäten en del information. Detta är i linje med vad Bryman (2018 s.219) benämner som "ekologisk validitet" och som berör frågan huruvida forskare kan veta att respondenter besitter den kunskap som krävs för att besvara en viss fråga. Informationen som presenterades balanserades utifrån behovet av att respondenterna skulle ha en grundläggande förståelse för ämnet, men utan att informationen blev subjektiv och influerade respondenternas ställningstaganden. Därmed eftersträvades att informationen skulle presenteras så sakligt, kortfattat och värderingsfritt som möjligt.

För denna studie blev även extern validitet aktuell, vilket enligt Bryman (2018 s.74) handlar om huruvida en studies resultat kan generaliseras utöver den undersökningskontext som studien genomförts i. Denna studie är dessvärre inte externt valid till följd av att det urval som gjorts inte kan anses utgöra en avspegling av

populationen, eller med andra ord utgöra ett representativt urval. Däremot kan studien anses vara följdriktigt valid, vilket enligt Bryman (2018 s.74) handlar om att författare till en forskningsrapport drar slutsatser som är lämpliga i förhållande till forskningsdesign och det tillvägagångssättet som har tillämpats men även överensstämmer med de resultat som forskningen har genererat. Studien anses vara följdriktigt valid med anledning av att dess slutsatser görs mot bakgrund av de begränsningar som studien innehåller och med andra ord exempelvis inte fastställer resultatet som generaliserbart.

4.4 Forskningsetiska principer

Studien har genomförts i enlighet med de grundläggande forskningsetiska principerna, vilka finns formulerade av Bryman (2018 ss.170-171): Informationskravet, Samtyckeskravet, Konfidentialitetskravet och Nyttjandekravet. Informationskravet togs i beaktning genom att respondenter fick ta del av ett inledande informationsbrev i enkäten där de informerades om syftet med den aktuella studien samt att deras deltagande var frivilligt och att möjligheten att avbryta enkäten när som helst förelåg. Samtycke ansågs vara erhållit genom att respondenter besvarade hela enkäten och sedan skickade in den. Konfidentialitetskravet togs i beaktning genom att Google formulär, där enkäten skapades och även svar inkom, ställts in så att alla inkomna svar är anonyma. Med andra ord finns inte möjligheten att knyta ett svar till en specifik respondent och sedermera leda till en identifiering. Nyttjandekravet beaktades genom att information som samlats in av respondenter, inom ramen för denna studie, endast kommer att användas för det aktuella forskningsändamålet, det vill säga för sammanställningen av denna studie och kommer att raderas innan årsslutet 2022. Avslutningsvis informerades även respondenterna om hur konfidentialitetskravet respektive nyttjandekravet beaktas i studien i det inledande informationsbrev som de tog del av.

5. Resultatredovisning

Det resultat som redogörs för nedan utgörs av den empiri som inhämtats genom enkätundersökningen. Inledningsvis presenteras resultatet från enkätundersökningen deskriptivt, sedan presenteras de skillnader i attityder gentemot IGG som framkommit

genom de bivariata analyserna och avslutningsvis presenteras de motiveringar till samtycke som framkommit genom den tematiska analysen av svaren till enkätens två öppna frågor.

5.1 Enkätundersökning

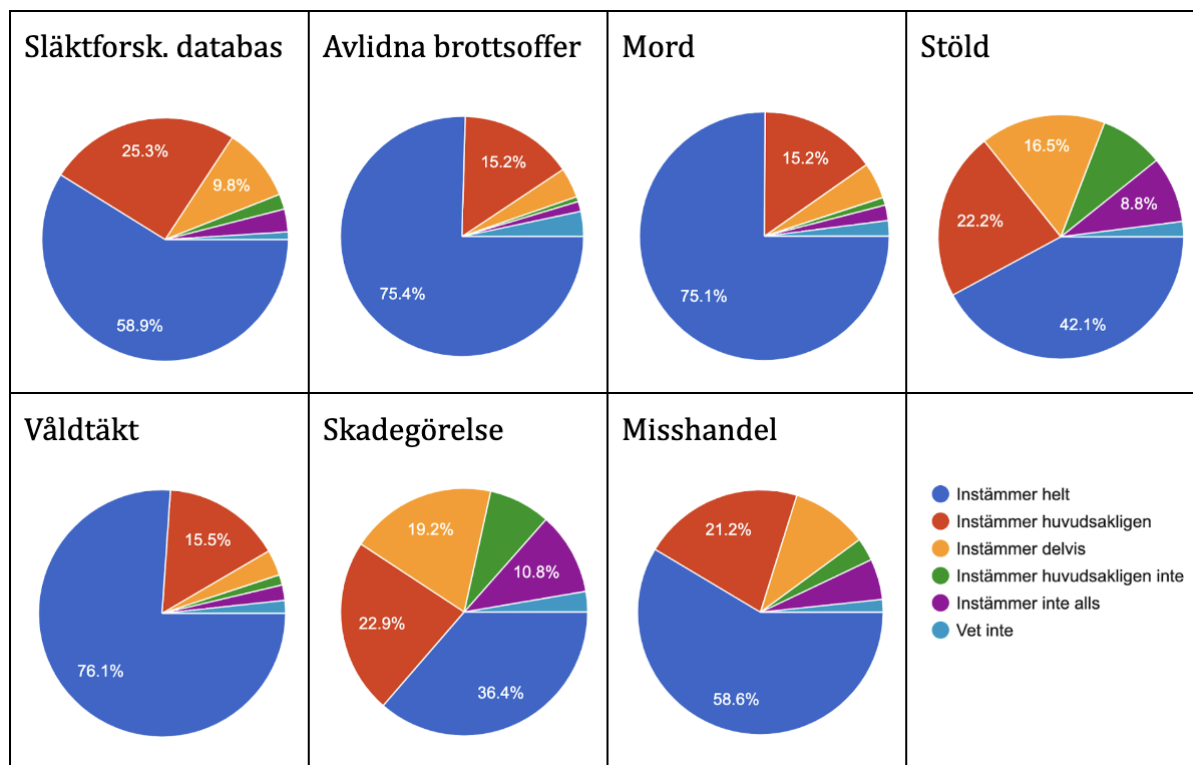
Totalt inkom 297 enkätsvar under perioden första april 2022 och första maj 2022. Av de 297 respondenterna var 71,7 procent kvinnor ($n = 213$), 27,6 procent män ($n = 82$) och 0,7 procent icke-binära ($n = 2$). Åldersfördelningen hos respondenterna yttrade sig enligt följande: 29 procent 18-29 år ($n = 86$), 26,3 procent 50-59 år ($n = 78$), 17,2 procent 40-49 år ($n = 51$), 13,8 procent 30-39 år ($n = 41$) och 2,4 procent 70 år och äldre ($n = 7$). Av samtliga respondenter så var det 46,1 procent vars högsta utbildningsnivå var en examen från en högskola eller ett universitet ($n = 137$), 33 procent vars högsta utbildningsnivå var studier vid en högskola eller ett universitet ($n = 68$) eller annan eftergymnasial utbildning ($n = 30$), 20,9 procent vars högsta utbildningsnivå var en gymnasieexamen ($n = 57$) eller grundskola ($n = 5$). Majoriteten av respondenterna, 71,7 procent, var yrkesverksamma ($n = 213$), 19,2 procent var studerande ($n = 57$) och resterande, 12,4 procent, utgjordes av en blandning kategorier. Av samtliga respondenter så var det 25 stycken (8,4 procent) som var yrkesverksamma inom rättsväsendet och åtta stycken (2,7 procent) som inte var det i dagsläget men som tidigare hade varit det. Resterande 264 respondenter (88,9 procent) varken var eller hade således varit yrkesverksamma inom rättsväsendet.

5.1.1 Kunskap om IGG och traditionell släktforskning

Av respondenterna så var det en övervägande majoritet (76,4 procent) som innan hade hört talas om att det finns en utredningsmetod där polismyndigheten använder sig av kommersiella DNA-baserade släktforskningsdatabaser i kombination med traditionell släktforskning, men endast 20,9 procent, som enligt egen uppfattning, hade kunskap om metoden IGG sedan innan. Majoriteten (71 procent) av respondenterna uppgav istället att de inte hade några förkunskaper om IGG. Det var även en stor andel av respondenterna (64,3 procent) som uppgav att de inte hade någon personlig erfarenhet av eller kunskap om traditionell släktforskning, även om något fler uppgav att de hade erfarenhet eller kunskap om detta (35,7 procent) än om metoden IGG (jfr 20,9 procent).

Av samtliga respondenter så var det 82,5 procent som innan de besvarade enkäten hade hört talas om dubbelmordet i Linköping från 2004, varav 73,6 procent av dessa respondenter visste att gärningspersonen identifierades med hjälp av IGG och 22,3 procent av respondenterna som inte visste detta.

5.1.2 Attityder gentemot polismyndighetens användning av IGG

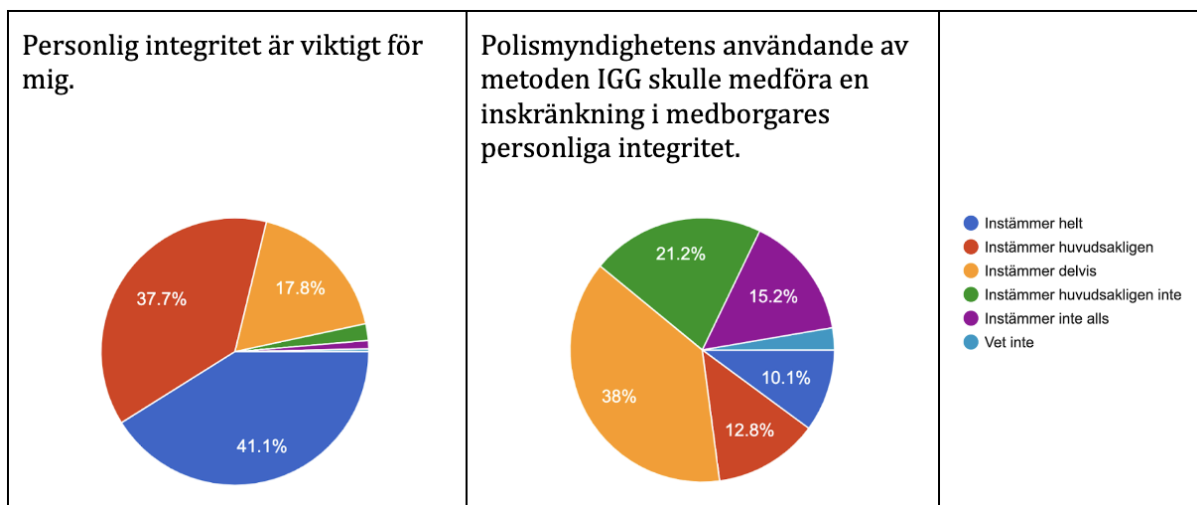

Figur 2. Attityder gentemot rättsväsendets användning av släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte samt rättsväsendets användning av IGG vid olika brott.

Vad som går att utläsa från diagrammen i *figur 2* är att en majoritet av respondenterna instämmer helt (58,9 procent) och huvudsakligen (25,3 procent) till att polisen skall få använda sig av släktforskningsdatabaser i ett brottsutredande syfte. Det går även att utläsa att en övervägande majoritet av respondenterna instämmer helt och huvudsakligen till att polisen bör få använda sig av metoden IGG, med en likvärdig liten spridning, vid brottsutredningar som rör mord (75,1 & 15,2 procent) eller våldtäkt (76,1 & 15,5 procent) men även för att identifiera avlidna brottsoffer (75,4 & 15,2 procent). Avseende användningen av IGG vid brottsutredningar som rör stöld, skadegörelse eller misshandel så är respondenterna inte lika tydligt eniga. Vid

brottsutredningar som rör misshandel instämmer en majoritet (58,6 procent) av respondenterna helt till polisens användning av IGG, däremot kan en större spridning av attityder utläsas jämfört med brottsutredningar rörande mord och våldtäkt. För användningen av IGG vid brottsutredningar som rör stöld och skadegörelse går det även här att utläsa en större spridning av respondenternas attityder. Vid brottsutredningar rörande stöld är det störst andel (42,1 procent) respondenter som helt instämmer till användningen av IGG men det är samtidigt fler respondenter, än vid de föregående brotten, som delvis (16,5 procent) huvudsakligen inte (8,5 procent) och inte alls (8,8 procent) instämmer till användningen av IGG. Vid användningen av IGG vid brottsutredningar rörande skadegörelse är det även här störst andel (36,4 procent) respondenter som helt instämmer men det är samtidigt störst andel respondenter, jämfört med föregående brott, som inte alls instämmer (10,8 procent) till användningen av IGG.

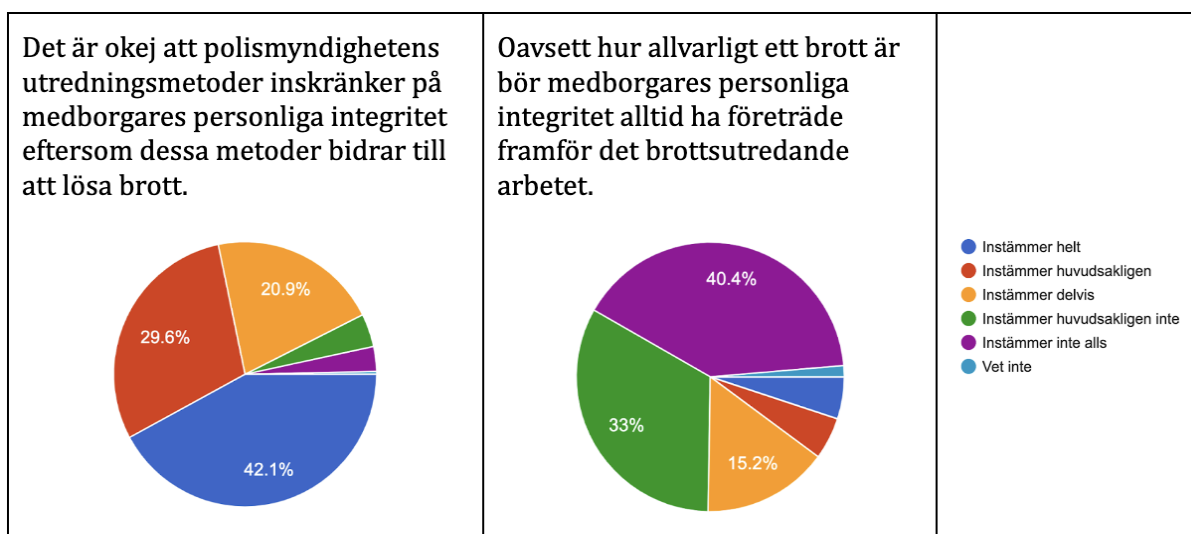
5.1.3 Attityder gentemot personlig integritet och brottsutredning

Figur 3. Attityder gentemot personlig integritet generellt och i relation till IGG.

Av det empiriska materialet, som redovisas i *figur 3*, framgår det att en övervägande majoritet av respondenterna instämde helt (41,1 procent) eller huvudsakligen (37,7 procent) till att personlig integritet är viktigt för dem, medan majoriteten av de resterande respondenterna instämde delvis (17,8 procent). När det kommer till påståendet om att IGG skulle medföra en inskränkning i medborgares personliga integritet så instämde flest respondenter delvis till detta (38 procent). Det var däremot en relativt jämn spridning mellan de resterande svarsalternativen med många som

huvudsakligen inte (21,2 procent) och inte alls instämde (15,2 procent), men även en anmärkande andel som huvudsakligen (12,8 procent) och helt instämde (10,1 procent).

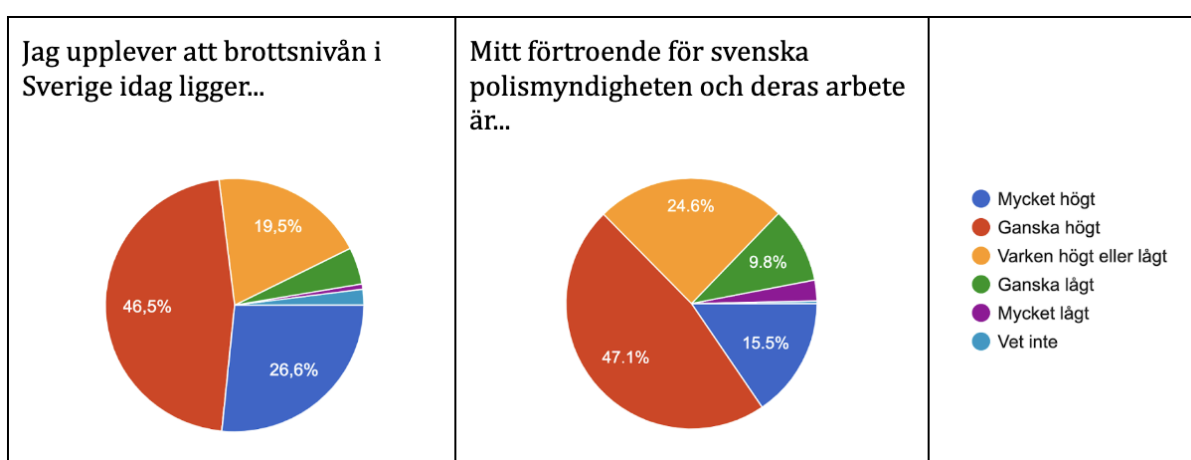
Figur 4. Attityder relaterade till personlig integritet och brottsutredning

Avseende om det anses vara okej att polisens utredningsmetoder inskränker i medborgares personliga integritet med motiveringen att det bidrar till att lösa brott (se figur 4), så var det en stor andel av respondenterna som instämde helt (42,1 procent) till detta. Det var även en större andel av respondenterna som instämde huvudsakligen (29,6 procent) och delvis (20,9 procent) till detta, och endast en liten del av respondenterna som ansåg annat. Som framgår av figur 4 så var det en betydligt mindre andel respondenter som helt eller huvudsakligen instämde till att medborgares personliga integritet alltid bör ha företräde framför det brottsutredande arbetet. Den största andelen respondenter instämde inte alls (40,4 procent) till detta påstående, varefter svarsalternativen instämmer huvudsakligen inte (33 procent) och instämmer delvis (15,2 procent) följde.

5.1.4 Samtycke, upplevda brottsnivåer och förtroende för polismyndigheten

Av samtliga respondenter så var det en övervägande majoritet (87,5 procent) som inte var användare av någon kommersiell DNA-baserad släktforskningsdatabas och 11,1 procent (n = 33) som var det. Av de som var användare av en databas så var det en majoritet (75,8 procent, n = 25) som hade eller hade kunnat tänka sig att samtycka till matchningar med rättsväsendets uppladdade DNA-uppgifter. Av de resterande

användarna så var det fem stycken (15,2 procent) som svarade att de inte visste och tre stycken (9,1 procent) som svarade nej. Av de respondenter som var användare av en databas så var det endast 12 stycken (36,4 procent) som var medvetna om att det var möjligt att samtycka till matchningar med rättsväsendet på vissa databaser, medan resterande 21 (63,6 procent) inte var medvetna om detta. Av de respondenter som inte var användare av en DNA-databas så var det 66,3 procent som uppgav att om de skulle gå med i en kommersiell DNA-baserad släktforskningsdatabas så skulle de samtycka till matchning med rättsväsendets uppladdade DNA-uppgifter, medan 11,7 procent uppgav att de inte skulle göra det och 22 procent visste inte om de skulle göra det.

Figur 5. Upplevd brottsnivå och förtroende för polismyndigheten

Som går att utläsa av diagrammen i *figur 5* så var det flest respondenter som uppgav att de upplever att brottsnivån i Sverige idag ligger ganska högt (46,6 procent), därefter följde svarsalternativet mycket högt (26,6 procent) och varken högt eller lågt (19,5 procent). Avseende respondenternas förtroende för den svenska polismyndigheten och deras arbete (*se figur 5*) så uppgav störst andel att de hade ett ganska högt (47,1 procent) förtroende, därefter följde svarsalternativet varken högt eller lågt (24,6 procent) och mycket högt (15,5 procent). Ungefär en tiondel av respondenterna uppgav att de hade ett ganska lågt (9,8 procent) förtroende för polismyndigheten och deras arbete.

5.2 Skillnader i attityder gentemot IGG

För att undersöka om det förelåg några skillnader i attityder gentemot IGG genomfördes bivariata analyser mellan förutbestämda beroende och oberoende variabler (se avsnitt 4.2 och 4.2.1). Analysen påvisade ett statistiskt signifikant samband ($p = 0,002$) mellan variabeln "kön" (kvinna/man) och variabeln "attityder gentemot IGG". Det utlästa sambandet var svagt (*Cramer's V* = 0,208) och, som kan utläsas av korstabellen (se tabell 2), påvisades att kvinnor oftare än män har mycket positiva attityder gentemot IGG och att män oftare än kvinnor har negativa eller delvis positiva attityder gentemot IGG. Analysen påvisade även ett svagt (*Cramer's V* = 0.305) signifikant samband ($p < 0,001$) mellan variabeln "kön" och variabeln "villighet att som icke-användare av en släktforskningsdatabas samtycka till rättsväsendets matchning", med könet kvinna som mer benäget än könet man att samtycka.

Tabell 2. Korstabellsanalys av kön och attityd gentemot IGG.

			Kön		Total
			Kvinna	Man	
Attityd gentemot IGG	Negativ/delvis positiv	Count	8	12	20
		% within Kön	3.9%	15.6%	7.1%
	Positiv	Count	47	19	66
		% within Kön	23.0%	24.7%	23.5%
	Mycket positiv	Count	149	46	195
		% within Kön	73.0%	59.7%	69.4%
Total	Count	204	77	281	
	% within Kön	100.0%	100.0%	100.0%	

Analyserna som genomfördes för de oberoende variablerna "ålder", "utbildningsnivå", "förkunskap om IGG" samt "förkunskap om att IGG användes för att lösa dubbelmordet i Linköping från 2004" påvisade inga statistiskt signifikanta samband med de valda beroende variablerna. Variabeln "förtroende för polismyndigheten" och den beroende variabeln "villighet att som icke-användare av en släktforskningsdatabas samtycka till rättsväsendets matchning", visade på ett svagt statistiskt signifikant samband ($p < 0,001$; *Cramer's V* = 0,250). Respondenter med högre förtroende för polismyndigheten var i högre grad villiga att potentiellt samtycka än de med lägre förtroende, vilka istället i högre grad inte var villiga att potentiellt samtycka. Respondenter med medel förtroende

för polismyndigheten svarade oftare än de andra att de inte visste huruvida de var villiga att potentiellt samtycka. Det förelåg däremot inget statistiskt signifikant samband mellan "förtroende för polismyndigheten" och "attityder gentemot IGG".

Vidare påvisade analysen ett statistiskt signifikant samband ($p < 0,001$) mellan variabeln "upplevd brottnivå" och variabeln "attityder gentemot IGG". Det påvisade sambandet var mycket svagt positivt ($Tau\ b = 0,173$) och innebar att desto högre en respondent upplevde brottnivån i Sverige idag, desto mer positiv attityd uppvisade respondenten gentemot användningen av IGG. Det förelåg däremot inget signifikant samband mellan "upplevd brottnivå" och "villighet att som icke-användare av en släktforskningsdatabas samtycka till rättsväsendets matchning".

5.3 Motiveringar till samtycke

Av den tematiska analysen av respondenternas motivering till varför de har/inte har eller potentiellt hade/inte hade valt att samtycka till matchning med rättsväsendet, oavsett om de var användare av en släktforskningsdatabas eller inte, kunde sju teman identifieras. De vanligast förekommande motiveringarna till att en respondent har eller hade valt att samtycka till matchning med rättsväsendet var: (1) "hjälpa rättsväsendet", (2) "viktigt att lösa (grova) brott" samt (3) "jag har inget att dölja".

Många av respondenterna gav uttryck för att de själva ville, och ansåg att det var en skyldighet att, bidra till rättsväsendets brottsutredande arbete samt att de ansåg att det var viktigt att rättsväsendet kunde nyttja en värdefull metod. Flera av respondenterna motiverade även sitt val med att de ansåg att det var viktigt att brott kunde klaras upp, särskilt grova brott, och att brottsoffer fick upprättelse. Några menade även på att metoden var viktig eftersom den kunde fria oskyldiga, inklusive dem själva och deras släktingar. Den sista motiveringen som också var vanligt förekommande bland respondenterna var att de inte ansåg sig ha något att dölja och därmed inte hade några invändningar mot att samtycka till matchningar med rättsväsendet.

De vanligast förekommande motiveringarna bland de respondenter som inte hade samtyckt till rättsväsendets matchning berörde: (4) "metodens säkerhet", (5) "personlig integritet/privatliv", (6) "missbruk av metoden" samt (7) "rättsosäkert". Respondenterna

gav uttryck för en viss oro, dels kring huruvida metoden var säker men även oro kring hanteringen av DNA-informationen och om ett eventuellt missbruk av den skulle kunna uppstå. Vidare uttrycktes även tankar kring att metoden skulle innebära ett obefogat intrång i personlig integritet och privatliv men även att användandet av den vore rättsosäkert.

6. Analys

Det resultat som redovisats ovan ger underlag för att besvara studiens frågeställningar, avseende vilka attityder som finns bland svenska medborgare gentemot utredningsmetoden IGG samt gentemot den intresseavvägning mellan personlig integritet och brottsutredning som metoden aktualiserar. Hur kan det resultat som presenterats förstås i förhållande till den valda teoretiska ansatsen och den tidigare forskning (se avsnitt 2) som presenterats?

6.1 Normmodellen och viljedimensionen

Av resultatet är det möjligt att utläsa att det föreligger positiva attityder hos respondenterna gentemot utredningsmetoden IGG och dess användning, i synnerhet vid brottsutredningar som rör grövre brott och för identifiering av avlidna brottsoffer. Att attityderna generellt sett var mer positiva gentemot användningen av IGG vid utredningar som rör grövre brott är ett resultat som är i linje med Guerrini et al. (2018 s.3), Samuel och Kennett (2020 s.3) samt Hazel et al. (2021 s.14) studiers resultat. Majoriteten av respondenterna, i denna studie, hade även själva valt att potentiellt samtycka till matchning med rättsväsendet i en släktforskningsdatabas. Utifrån Hydéns (2022 s.10) normmodell och den dimension som han benämner vilja och värderingar (V), är det således möjligt att förstå det ovan redovisade resultatet som att det föreligger en vilja hos respondenterna för att utredningsmetoden IGG skall användas. Det kan vidare tolkas som att viljan gentemot användningen av IGG är starkare vid grövre brottslighet och vid identifieringen av avlidna brottsoffer, än vid mindre grov brottslighet. Vidare motiverade många av respondenterna sitt val till att samtycka till matchning med rättsväsendet i en släktforskningsdatabas med att de vill bidra till rättsväsendets brottsutredande arbete och att det är av vikt att brott kan klaras upp. Utifrån viljedimensionen är det möjligt att tolka det som att vikten av att rättsväsendet

kan lösa brott, och vikten av att bidra till detta arbete, är värderingar som ligger till grund för den vilja som respondenterna uppvisar.

Enligt Hydén (2022 s.10) är viljan (V) till en norm relaterad till underliggande drivkrafter från olika motiverande system. Inom ramen för denna studie undersöktes faktorerna ålder, kön, utbildningsnivå, förkunskap om IGG, upplevda brottsnivåer och förtroende för polismyndigheten för att få en djupare förståelse för de underliggande drivkrafterna till viljan för användningen av IGG. Som framgick av resultatet så förelåg det ett mycket svagt positivt samband mellan en respondents upplevelse av brottsnivån i Sverige idag och dennes attityd gentemot IGG. Det förelåg även ett svagt samband mellan en respondents förtroende för svenska polismyndigheten och deras arbete, och dennes villighet att samtycka till matchning med rättsväsendet i en släktforskningsdatabas. Sambanden indikerade på att upplevelsen av höga brottsnivåer var förknippat med mer positiva attityder gentemot IGG och att ett högt förtroende för polismyndigheten var förknippat med mer villighet att samtycka till matchning. Högt förtroende för rättsväsendet var något som även Samuel och Kennett (2020 ss.4-5) fann hade en koppling till mer positiva attityder gentemot IGG i deras studie.

Utifrån normmodellen och Hydéns (2022 s.10) beskrivning av viljedimensionen, som något som grundar sig i olika motiverande system, är det möjligt att tolka faktorerna "upplevda brottsnivåer" och "förtroende för polismyndigheten" som motiverande system till viljan (V) gentemot användningen av IGG. Att höga upplevda brottsnivåer är något som verkar som en motiverande kraft för individen att ha en vilja gentemot användningen av IGG, kan förstås utifrån att högre upplevda brottsnivåer skulle kunna innebära att individen mer sannolikt upplever brottsligheten som ett problem i samhället. Den upplevda brottsproblematiken kan i sig sedermera resultera i ett upplevt behov, hos individerna, av åtgärder som besvarar denna problematik. Med andra ord så kan den upplevda brottsproblematiken anses resultera i en vilja till att använda IGG. Att ett högre förtroende för polismyndigheten och deras arbete motiverar en vilja hos individerna till en användning av IGG, kan i sin tur förstås mot bakgrund av att individer sannolikt är mer benägna att vilja involveras med den myndighet som de har förtroende för och känner en tillit till.

Av resultatet framgick det vidare att det förelåg ett svagt samband mellan faktorn kön och attityder gentemot IGG samt villigheten att samtycka till matchningar med rättsväsendet i släktforskningsdatabaser. Kvinnor uppvisade generellt sett något mer positiva attityder gentemot användningen av IGG, samt var något oftare villiga att potentiellt samtycka till matchningar, än män. Likvärdigt fann även Guerrini et al. (2018 s.4) i sin studie att kvinnor generellt sett var mer positiva gentemot användningen av IGG än män. Det kan således tolkas finnas en viss skillnad i viljan (V) till en användning av IGG, beroende på kön. Vad som är orsaken till den påvisade skillnaden i viljan beroende på kön är för framtida forskning att fastställa empiriskt. Utifrån Hydéns (2022 ss.10-11) förklaring av normmodellen och dess viljedimension är det dock möjligt att diskutera att skillnaderna skulle kunna bero på att kvinnor, något oftare än män, har en värdering, moral eller etik som utgör en drivkraft för en vilja att använda IGG.

Som framgick av resultatet förelåg det inget signifikant samband mellan en respondents förkunskap om IGG, förkunskap om att metoden IGG användes för att lösa dubbelmordet i Linköping från 2004, ålder eller utbildningsnivå och en respondents attityd gentemot IGG eller villighet att samtycka till matchningar med rättsväsendet. Utifrån normmodellen (Hydén 2022 s.10) är det möjligt att tolka det som att dessa faktorer inte förefaller vara komponenter som utgör underliggande drivkrafter till respondenternas formande av vilja (V) gentemot användningen av IGG. Samtliga av dessa fyra faktorer skulle även, på olika sätt, kunna hänföras till den dimension som Hydén (2022 s.11) benämner kunskap (K). Förkunskaper om ämnet och högre utbildningsnivå eftersom de kan anses indikera på högre akademisk kunskap, och högre ålder eftersom det kan anses indikera på en ökad möjlighet att ha hunnit förskaffa sig akademiska kunskap och annan livserfarenhet. Baserat på detta resultat är det således möjligt att förstå det som att olika kunskapskomponenter inte nödvändigtvis behöver föreligga för att en individ skall forma en vilja gentemot normen.

6.1.1 Viljedimensionen och det kollektiva brottsmedvetandet

Som redogjordes för ovan så föreföll upplevda brottsnivåer verka som en motiverande kraft till en vilja (V) bland respondenterna, och som framgick av resultatet så upplevde även en klar majoritet av respondenterna att brottsnivåerna i Sverige idag låg antingen ganska högt eller mycket högt. Enligt Garland (2002 s.90; 147; 158) så har

uppfattningen om att samhället präglas av höga brottsnivåer blivit ett socialt fakta som internaliserats av människor, vilket lett till en kollektiv brottsmedvetenhet och en kollektiv representation av brott. Enligt Garland (2002 ss.147-148) har det kollektiva brottsmedvetandet banat vägen för det moderna samhällets politik och kontrollkultur. Inom ramen för denna studie är det möjligt att förstå resultatet som att det föreligger ett kollektivt brottsmedvetande bland respondenterna som, i enlighet med Garlands (2002) perspektiv, kan anses motivera åtgärder mot den upplevda brottsproblematiken. Det kollektiva brottsmedvetandet kan således i sig förstås utgöra ytterligare en motiverande kraft för viljan (V) hos respondenterna gentemot användningen av IGG.

6.1.2 Moralen i viljedimensionen

Hydén (2022 s.43) belyser att den avgörande faktorn för om en norm efterföljs av en individ alltid utgörs av dennes moral, det vill säga att det finns en moralisk komponent som i slutskedet blir avgörande för om normen efterföljs eller inte. Det är således möjligt att förstå det som att majoriteten av de respondenter som besvarat enkäten för denna studie har en moralisk uppfattning som går i linje med de medföljande konsekvenserna av normen. Som tidigare forskning (se avsnitten 2.3.1 och 2.3.2) enhetligt har pekat på så aktualiserar användningen av IGG flera etiska svårigheter, exempelvis problematiken rörande ett informerat samtycke och om ett samtycke är etiskt riktigt samt problematiken med en kartläggning av många individer trots att de inte påkallat rättsväsendets uppmärksamhet. De respondenter som uppvisar en vilja (V) till normen "användningen av IGG" kan därför, utifrån Hydéns (2022 s.43) förklaring av den moraliska komponenten, förstås inneha en moral som inte uppfattar dessa etiska svårigheter som ett hinder för ett upprättande av normen.

På motsatt vis kan det, utifrån Hydéns (2022 s.43) förklaring av den moraliska komponenten, tolkas som att de respondenter som uppvisar en bristande vilja (V) till användningen av IGG, har en moralisk uppfattning som anser att de etiska svårigheterna med metoden väger tyngre än metodens ändamål. Det behöver således inte vara så att dessa individer inte har samma värderingar som de individer som uppvisar en vilja, exempelvis att det är viktigt att brott kan klaras upp. De individer med en bristande vilja skulle istället kunna förstås ha en moral som anser att de etiska svårigheterna med metoden väger tyngre än dessa värderingar, inom ramen av IGG. Det kan även vara så att

dessa individer helt enkelt har andra värderingar och därmed saknar de drivkrafter som krävs för att ha en vilja (V) att upprätta normen.

6.2 Proportionalitetsbedömning och det kollektiva brottsmedvetandet

I tidigare forskning (se avsnitt 2.3.3) har det presenterats att proportionalitetsbedömningen inom ramen för IGG innebär en avvägning mellan individers rättigheter, samhällets rättigheter och den allmänna säkerheten, samt att olika intressen kan få företräde inom olika samhällen beroende på vilka attityder och värderingar som existerar inom det givna samhället.

Som tidigare nämnts uppvisade respondenterna en vilja (V) gentemot användningen av IGG, särskilt vid grova brott och vid identifiering av avlidna brottsoffer, och många av respondenterna ansåg även till stor del att det generellt sett är okej att brottsutredningsmetoder inskränker på medborgares personliga integritet eftersom de bidrar till att lösa brott. Dessutom var det få av respondenterna som höll med om att oavsett hur allvarligt ett brott är, så bör medborgares personliga integritet alltid ha företräde framför det brottsutredande arbetet. Samtidigt ansåg en majoritet av respondenterna att personlig integritet är viktigt för dem och, trots en viss spridning, höll störst andel delvis med om att användningen av IGG skulle innebära en inskränkning i medborgares personliga integritet. Baserat på detta resultat, i relation till vad som presenterats om proportionalitetsbedömningen i tidigare forskning, är det möjligt att förstå det som att många av respondenterna gjorde en bedömning till fördel för brottsutredningar och den allmänna säkerheten framför den individuella rätten till personlig integritet. Det kan på likvärdigt sätt förstås som att de respondenter som uppvisade en mer bristande vilja (V), gjorde bedömningen att den allmänna säkerheten inte väger tyngre än det intrång i den personliga integriteten som metoden kan anses aktualisera.

Genom att applicera Garlands (2002) begrepp det kollektiva brottsmedvetandet och analys av det moderna samhället på det ovan sagda är det möjligt att få en ökad förståelse för det resultat som påträffats. Enligt Garland (2002 s.147) präglas dagens samhälle av en kollektiv brottsmedvetenhet som påverkar människor i deras vardag. Denna kollektiva och internaliserade medvetenhet om brott menar Garland (2002

s.163) på har lett till en kulturell bildning av gemensamma attityder, övertygelser och antaganden. Denna kulturella bildning, "senmodernitetens brottskomplex", utgörs enligt Garland (2002 s.163) bland annat av att det finns en dominerande oro för offer och den allmänna säkerheten, att det finns en emotionell involvering i brott och att höga brottsnivåer anses vara ett normalt socialt fakta. Att de svenska medborgare som undersökts i denna studie präglas av de attityder, övertygelser och antaganden som Garland (2002 s.163) menar på utgör "senmodernitetens brottskomplex" kan exempelvis ses genom att respondenterna ansåg att det var viktigt att hjälpa rättsväsendet lösa brott, att det var viktigt att brott klarades upp och att offer fick upprättelse. Detta skulle kunna tolkas som att många av respondenterna upplever en emotionell involvering i brott, där oro för offer och den allmänna säkerheten gestaltar sig.

Utifrån Garlands (2002) perspektiv på samhället, är det således möjligt att tolka det som att människor i dagens samhälle upplever brottsligheten som en risk som motiverar åtgärder från både den egna och samhällets sida för att motverka denna risk. I en proportionalitetsbedömning mellan allmän säkerhet å ena sidan och rätten till privatliv och personlig integritet å andra sidan, kan det därmed anses rimligt att vågskålen "allmän säkerhet" kommer väga tungt hos många människor. Utifrån detta perspektiv förefaller det således tämligen samhällsenligt att så många av de svenska medborgare som undersökts i denna studie också gör en bedömning av proportionaliteten till fördel för den allmänna säkerheten och brottsutredningar. Att detta utfall av bedömningen dessutom kan anses motiveras oftare om användningen i det specifika fallet berör ett grövre brott, kan genom detta perspektiv förstås som naturligt då grövre brott skulle kunna tolkas som något som väcker större oro för säkerhet och en ökad emotionell involvering. De allmänt positiva attityderna och viljan (V) gentemot användningen av IGG, bland de svenska medborgare som ingått i denna studie, kan således utifrån Garlands (2002) perspektiv förstås som något som snarare bör tolkas som en produkt av rådande samhällsförhållanden, än som en enskild företeelse.

7. Slutsatser

Studies syfte har varit att bidra med en förståelse för hur svenska medborgare ställer sig till användningen av IGG genom att undersöka vilka attityder som svenska medborgare yttrar gentemot utredningsmetoden och den medföljande intresseavvägningen. Vidare avsåg studien att undersöka om det fanns några skillnader i dessa attityder beroende på olika faktorer. För att uppfylla syftet ämnade studien att besvara frågeställningarna: (1) Vilka attityder finns bland svenska medborgare som är myndiga och bosatta i Sverige gentemot utredningsmetoden IGG? (2) Vilka attityder finns bland svenska medborgare som är myndiga och bosatta i Sverige avseende intresseavvägningen mellan personlig integritet och brottsutredning, inom ramen för utredningsmetoden IGG?

Av det resultat som presenterats är det möjligt att utläsa att en majoritet av de svenska medborgare som undersökts inom ramen för denna studie uppvisade en generell villighet till att, i DNA-baserade släktforskningsdatabaser, potentiellt samtycka till matchning med rättsväsendet. Vidare uppvisade de även en generellt positiv attityd gentemot användningen av IGG för olika brottsutredande ändamål, huvudsakligen vid brottsutredningar som rör mord och våldtäkt men även för identifieringen av avlidna brottsoffer.

Som framgick av resultatet så förelåg en viss oenighet avseende hur pass mycket de undersökta svenska medborgarna höll med om att IGG skulle innebära en inskränkning i medborgares personliga integritet, men en stor andel höll dock delvis med om att det skulle innebära detta. Vidare ansåg många av de undersökta svenska medborgarna att det är okej att brottsutredningsmetoder inskränker på den personliga integriteten eftersom de bidrar till att lösa brott, detta trots att en majoritet av respondenterna uppgav att personlig integritet är viktigt för dem. Mot bakgrund av detta, och de generellt positiva attityder som påvisats gentemot metoden, har det genom analysen argumenterats för att det brottsutredande arbetet har ansetts väga tyngre än den individuella rätten till personlig integritet hos de undersökta svenska medborgarna.

Vidare har det påträffats att det förelåg vissa skillnader i attityder gentemot IGG beroende på en individs kön, upplevelse av brottsnivån i Sverige idag samt det

förtroende denne har för polismyndigheten och deras arbete. Bland de undersökta svenska medborgarna uppvisade kvinnor generellt sett något mer positiva attityder, än män, gentemot användningen av IGG och att själva potentiellt samtycka till matchning med rättsväsendet i en släktforskningsdatabas. Bland de undersökta svenska medborgarna var upplevelsen av högre brottsnivåer i Sverige idag förknippat med mer positiva attityder gentemot IGG, och vice versa, och ett högre förtroende för polismyndigheten var förknippat med att i större utsträckning vara villig att samtycka, och vice versa. Ålder, utbildningsnivå och förkunskap om IGG var egenskaper som bland de undersökta svenska medborgarna inte kunde påvisas bidra till någon skillnad i attityder gentemot IGG.

Avslutningsvis är det således möjligt att dra slutsatsen att det generellt sett föreligger positiva attityder gentemot utredningsmetoden IGG bland de undersökta svenska medborgarna, vilka är myndiga och bosatta i Sverige, samt att dessa svenska medborgare generellt sett uppvisar attityder i linje med att det brottsutredande arbetet väger tyngre än personlig integritet i den intresseavvägning mellan de två som IGG kan anses aktualisera. Attityderna hos de undersökta svenska medborgarna är mer positiva gentemot användningen av IGG för identifiering av en förövare av grövre brott och för identifiering av avlidna brottsoffer och de undersökta svenska medborgarnas attityder har påträffats variera beroende på kön, upplevd brottsnivå i Sverige idag och förtroende för polismyndigheten och deras arbete.

Det påträffade resultatet i denna studien kan på många sätt anses falla i linje med det resultat som påträffats i tidigare studier, vilka påvisat ett generellt stöd för användningen av IGG (Guerrini et al. 2018; Samuel & Kennett 2020), att stödet är starkare vid grövre brott (Guerrini et al. 2018; Samuel & Kennett 2020; Hazel et al. 2021), att kvinnor generellt är mer positivt inställda än män (Guerrini et al. 2018) samt att högre respektive lägre förtroende för rättsväsendet är relaterat till mer eller mindre positiv inställning till IGG (Samuel & Kennett 2020).

8. Avslutande diskussion

Det resultat och de slutsatser som denna studie redogjort för bör förstås i relation till den empiri som samlats in. Med anledning av den valda urvalsmetoden och mot bakgrund av respondenternas karaktäristik, är det möjligt att fastställa att urvalet inte är representativt för hela den undersökta populationen och att resultatet därmed inte är generaliserbart. Exempelvis så var kvinnor överrepresenterade (kvinnor = 71,7 procent) och den äldre ålderskategorin underrepresenterade (70+ = 2,4 procent) bland respondenterna. Mot bakgrund av kvinnors överrepresentation samt att de, inom ramen för denna studie, uppvisat generellt mer positiva attityder gentemot IGG än män, så bör det även beaktas att studiens resultat antagligen påvisar något mer positiva attityder än vore fallet om könsfördelningen var mer jämn. Trots ett icke generaliserbart, samt potentiellt snedvridet, resultat anses det ändå möjligt att diskutera vilka implikationer som det påvisade resultatet skulle kunna ha för hela populationen.

Med anledning av att de undersökta medborgarna uppvisade så pass enhetliga attityder gentemot användningen av IGG så ter det sig rimligt att argumentera för att detta resultat implicerar att dessa attityder även, åtminstone till viss mån, bör kunna återfinnas i populationen i stort. Detta anses rimligt särskilt avseende stödet för användningen av IGG vid identifieringen av gärningspersoner som begått grova brott och vid identifieringen av avlidna brottsoffer, då attityderna gentemot dessa användningsområden var särskilt enhetliga. Huruvida de skillnader i attityder, beroende på individuella egenskaper och aspekter, som påträffades i detta urval av den svenska befolkningen skulle implicera samma skillnader i populationen i övrigt förefaller mer osäkert på grund av de generellt svaga sambandsriktningar som påträffades. Med anledning av att kön, med påvisad statistisk signifikans, var en egenskap som hade ett samband med flera variabler kopplade till attityden och inställningen till IGG, samt att även tidigare forskning påvisat samma samband, är det möjligt att diskutera att en individs kön är något som även i den större populationen skulle kunna vara en faktor som genererar skillnader i attityder gentemot IGG.

De resultat som denna studie funnit och de slutsatser som dragits kan anses implicera att det, åtminstone till viss del, finns ett stöd hos den svenska befolkningen för att den

svenska polismyndigheten ska få använda sig av metoden IGG i framtiden. Att de svenska medborgarna uppvisar en acceptans för en användning av IGG innebär dock inte att de etiska svårigheter som berördes i inledningen och i tidigare forskning har eliminerats. Snarare kan resultatet anses visa på att människor åsidosätter denna problematik till förmån för den brottsproblematik som kan anses prägla dagens samhälle. Frågan blir således till vilken gräns människor är villiga att acceptera vissa etiska svårigheter och ett intrång i den egna personliga integriteten till förmån för att lösa brott. Finns det överhuvudtaget en gräns i dagens brottsmedvetna och riskfokuserade samhälle? Det kan därför diskuteras vara viktigt att det skapas tydliga ramverk för hur och när metoden ska användas, och att medborgares personliga integritet i största möjliga mån värnas genom hela processen.

Styrkorna i denna studie ligger framförallt i att den bidrar med en insikt i ett problemområde som är nytt och relativt utforskat, men som samtidigt är högaktuellt och berör ett område som är i framväxt världen över. Det förefaller endast finnas ett begränsat antal studier som undersöker specifikt allmänhetens uppfattning av IGG och total avsaknad av denna form av studie utförd i en svensk kontext. Denna studie kan således, trots ett icke generaliserbart resultat, anses bidra med värdefull kunskap på ett tidigare relativt utforskat problemområde. Denna kunskapslucka kan anses ha uppdagats tack vare studiens rättssociologiska ansats, då den möjliggjorde för ett bredare perspektiv av problemområdet. Studiens styrkor återfinns därmed i att ett nytt perspektiv applicerats och att teorier använts för att möjliggöra för en djupare förståelse och kontextualisering av det resultat som påvisats.

9. Förslag till vidare forskning

Det skulle kunna vara möjligt att betrakta denna studie som en förstudie till framtida mer omfattande forskningsprojekt vilka, med inspiration i denna studies resultat och slutsatser, skulle kunna fortsätta arbetet med att utveckla kunskapen på problemområdet. Exempelvis påvisade resultatet i denna studie att mindre än hälften av de som var användare av en DNA-baserad släktforskningsdatabas, var medvetna om att det på vissa databaser var möjligt att samtycka till matchning med rättsväsendet. Med anledning av att samtycke utgör en grundläggande förutsättning för IGG, och har

konsekvenser för både rättsväsendet och allmänheten, vore det därför värdefullt för framtida forskning att mer djupgående studera vilken medvetenhet som finns hos svenska användare om denna möjlighet.

Källförteckning

Baier, M. & Svensson, M. (2018). *Om normer*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3:e uppl. Stockholm: Liber AB.

de Groot, N. F., van Beers, B. C. & Meynen, G. (2021). Commercial DNA tests and police investigations: a broad bioethical perspective. *Journal of Medical Ethics*, 47(12), ss. 788-795. doi: 10.1136/medethics-2021-107568

Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2018). *Statistik verktygslåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur.

Dowdeswell, T. L. (2022). Forensic genetic genealogy: A profile of cases solved. *Forensic Science International: Genetics*, 58, ss.1-24. doi: 10.1016/j.fsigen.2022.102679

Fagerholm, S. A., Ansell, R., Tillmar, A., & Staaf, J. (2020). *Pilot: Dna-spår och släktforskning - Användning av släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte*. Linköping: Polismyndigheten, Nationellt forensiskt centrum.

Fagerholm, S. A., Tillmar, A., Staaf, J., Rying, M. & Ansell, R. (2021). *Forensic DNA traces and genealogy - Use of investigative genetic genealogy in criminal investigations*. Linköping: Polismyndigheten, Nationellt forensiskt centrum.

Garland, D. (2002). *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press. doi: 10.1093/acprof:oso/9780199258024.001.0001.

Ge, J. & Budowle, B. (2021). Forensic investigation approaches of searching relatives in DNA databases. *Journal of Forensic Sciences*, 66(2), ss. 430-443. doi: 10.1111/1556-4029.14615

Guerrini, C. J., Robinson, J. O., Petersen, D. & McGuire, A. L. (2018). Should police have access to genetic genealogy databases? Capturing the Golden State Killer and other criminals using a controversial new forensic technique. *PLoS Biology*, 16(10), ss. 1-9. doi: 10.1371/journal.pbio.2006906

Guerrini, C. J., Wickenheiser, R. A., Bettinger, B., McGuire, A. L. & Fullerton, S. M. (2021). Four misconceptions about investigative genetic genealogy. *Journal of Law & the Biosciences*, 8(1), ss. 1-18. doi: 10.1093/jlb/lsab001

Hart, C. (2018). *Doing a Literature Review: Releasing the Research Imagination*. 2:a uppl. London: SAGE publications Ltd.

Hazel, J. W., Hammack-Aviran, C., Brelsford, K. M., Malin, B. A., Beskow, L. M. & Clayton, E. W. (2021). Direct-to-consumer genetic testing: Prospective users' attitudes toward information about ancestry and biological relationships. *PLoS ONE*, 16(11), ss. 1-20. doi: 10.1371/journal.pone.0260340

Hydén, H. (2022). *Sociology of Law as the Science of Norms*. New York: Routledge.

Katsanis, S. H. (2020). Pedigrees and Perpetrators: Uses of DNA and Genealogy in Forensic Investigations. *Annual review of genomics and human genetics*, 21, ss. 535–564. doi: 10.1146/annurev-genom-111819-084213

Kennett, D. (2019). Using genetic genealogy databases in missing persons cases and to develop suspect leads in violent crimes. *Forensic Science International*, 301, ss. 107–117. doi: 10.1016/j.forsciint.2019.05.016.

Kling, D., Phillips, C., Kennett, D & Tillmar, A. (2021). Investigative genetic genealogy: Current methods, knowledge and practice. *Forensic Science International: Genetics*, 52, ss.1-23. doi: 10.1016/j.fsigen.2021.102474

Klugman, C. M. & Rodriguez, H. F. (2021). Ethics of Familial Genetic Genealogy: Solving Crimes at the Cost of Privacy. *DePaul Journal of Health Care Law*, 22(2), ss. 67–92.

Nationalencyklopedin (u.å). *Integritet*.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integritet> [hämtad 2022-03-29]

Ram, N. (2019). Genetic Privacy after Carpenter. *Virginia Law Review*, 105(7), ss. 1357–1426.

Rasborg, K. (2007). Ulrich Beck. I Andersen, H & Kaspersen, L. B. (red.) *Klassisk och modern samhällsteori*. 3:e Uppl. Lund: Studentlitteratur, ss.349-361.

Samuel, G. & Kennett, D. (2020). The impact of investigative genetic genealogy: perceptions of UK professional and public stakeholders, *Forensic Science International: Genetics*, 48, ss.1-9. doi: 10.1016/j.fsigen.2020.102366

Samuel, G. & Kennett, D. (2021). Problematizing consent: searching genetic genealogy databases for law enforcement purposes. *New Genetics & Society*, 40(3), ss.284–304. doi: 10.1080/14636778.2020.1843149

Scudder, N., Daniel, R., Raymond, J. & Sears, A. (2020). Operationalising forensic genetic genealogy in an Australian context. *Forensic Science International*, 316, ss.1-8. doi: 10.1016/j.forsciint.2020.110543

Shapiro, E. (2020). The ‘Golden State Killer’: Inside the timeline of crimes. *abcNEWS*, 30 oktober.

<https://abcnews.go.com/US/inside-timeline-crimes-golden-state-killer/story?id=54744307> [2022-04-18]

Smith, M. & Miller, S. (2021). A principled approach to cross-sector genomic data access. *Bioethics*, 35(8), ss. 779-786. doi: 10.1111/bioe.12919

Statens medicinsk-etiska råd (Smer)(2021). *kort om DNA och brottsutredning* [faktablad]. https://smer.se/wp-content/uploads/2021/04/smer_dna_brott_tga.pdf

Tillmar, A., Fagerholm, S. A., Staaf, J., Sjölund, P. & Ansell, R. (2021). Getting the conclusive lead with investigative genetic genealogy: A successful case study of a 16 year old double murder in Sweden. *Forensic Science International: Genetics*, 53, ss.1-7. doi: 10.1016/j.fsigen.2021.102525

Trost, J. (2012). *Enkätboken*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur.

Wickenheiser, R. A. (2019). Forensic genealogy, bioethics and the Golden State Killer case. *Forensic Science International: Synergy*, 1, ss.. 114–125. doi: 10.1016/j.fsisyn.2019.07.003

Svenska lagar och förordningar

SFS 2018:1177. *Brottsdatalag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Bilagor

Bilaga 1 Utvidgad redogörelse för DNA-baserade släktforskningsdatabaser

DNASolves är en mindre databas som ägs av ett privat forensiskt laboratorium i USA, vars syfte är att hjälpa rättsväsendet att identifiera mänskliga kvarlevor genom att specifikt erbjuda IGG tjänster. FTDNA är ett kommersiellt *direct-to-consumer* släktforskningsföretag och *GEDmatch* är en publik släktforskningsdatabas, vilka båda är lokaliserade i USA. Under våren 2019 införde både FTDNA och *GEDmatch* ett *opt-in* och *opt-out* system för sina användare så att de själva skulle kunna välja om de ville "*opt-in*", till att matcha med rättsväsendets upprättade profiler eller inte. På *GEDmatch* får dock samtliga nya användare idag standardinställningen *opt-in* vid registrering (Fagerholm et al. 2021 ss.4-5). När systemet infördes tillfördes alla redan registrerade användare inställningen *opt-out* på *GEDmatch* (Kling et al. 2021 s.14), medan endast redan registrerade användare från EU tillfördes denna inställning på FTDNA. Redan registrerade amerikanska användare på FTDNA tillfördes således automatiskt inställningen *opt-in* i samband med att systemet infördes (Fagerholm et al. 2021 ss.5-6).

FTDNA tillåter att rättsväsendet får genomföra sökningar i deras databas för att identifiera mänskliga kvarlevor samt för att identifiera förövare som begått våldsbrott, vilket de definierar som mord och sexuella övergrepp (FamilyTreeDNA 2022). *GEDmatch* tillåter, likt FTDNA, sökningar av rättsväsendet för identifiering av mänskliga kvarlevor samt för identifiering av förövare som begått våldsbrott. Däremot är *GEDmatch* definition av våldsbrott mer omfattande än FTDNA då den innefattar mord, dråp, grov våldtäkt, rån och grov misshandel (GEDmatch 2021).

FamilyTreeDNA. (2022). *FamilyTreeDNA Privacy Statement*.

<https://www.familytreedna.com/legal/privacy-statement> [2022-04-20]

GEDmatch. (2021). *Gedmatch.com, Terms of Service and Privacy Policy*.

<https://www.gedmatch.com/terms-of-service-privacy-policy> [2022-04-20]

Bilaga 2 Söksträngar och träffar

“investigative genetic genealogy” (AB) + AND *public** (TX) + AND *view* OR opinion* OR attitude** (TX) = 4 träffar

“forensic genetic genealogy” (AB) + AND *public** (TX) + AND *view* OR opinion* OR attitude** (TX) = 1 träff

“investigative genetic genealogy” (AB) + AND *priva** (TX) = 4 träffar

“Golden State Killer” (TX) + AND *genealogy* (AB) = 21 träffar

“forensic genetic genealogy” (AB) = 10 träffar

*genealog** (AB) + AND *dna* (TX) + AND *“crim* investigat*”* (AB) = 11 träffar

Bilaga 3 Utökade inkluderings-/exkluderingskriterier för urvalsprocess

Inkluderingskriterier	Exkluderingskriterier
Allmänhetens åsikter/attityder/syn på användningen av IGG/FGG	Allmänhetens åsikter/attityder till/syn på polisens tillgång till och användning av andra DNA-databaser (ex. forensiska, medicinska).
Allmänhetens åsikter/attityder/syn på användningen av DNA-baserade släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte	Allmänhetens åsikter/attityder/syn på användningen av DNA i brottsutredningar.
Etiska överväganden vid användningen av IGG/FGG	Enbart metodologisk eller teknisk beskrivning av IGG.
Etiska överväganden vid användningen av DNA-baserade släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte	Studenters lagkommentarer (<i>Notes</i>).

Bilaga 4 Deskriptiv tabell över inkluderade artiklar i litteraturöversikten

	Författare	Publiceringsår	Land	Typ av artikel/metod	Citeringar: Google-Scholar
1	de Groot, N. F., van Beers, B. C. & Meynen, G.	2021	Nederländerna	Artikel	5
2	Dowdeswell, T. L.	2022	Kanada	Systematisk översiktsartikel	1
3	Ge, J. & Budowle, B.	2021	USA	Artikel	10
4	Guerrini, J. C., Wickenheiser, A. R., Bettinger, B., McGuire, L. & Fullerton, M.	2021	USA	Artikel	7
5	Guerrini, J. C., Robinson, O. J., Petersen, D., McGuire. & L. Amy.	2018	USA	Kvantitativ/enkätundersökning	91
6	Hazel, W. J., Hammack-Aviran, C., Brelsford, M. K., Malin, A. B., Beskow, M. L. & Clayton, E. W.	2021	USA	Kvalitativ/fokusgrupper	1
7	Katsanis, H. S.	2020	USA	Översiktsartikel	24
8	Kling, D., Phillips, C., Kennett, D. & Tillmar, A.	2021	Sverige, Norge, (Spanien, UK.)	Översiktsartikel (survey)	19
9	Klugman, M. C. & Rodriguez, F. H.	2021	USA	Artikel	0
10	Ram, N.	2019	USA	Artikel	48
11	Samuel, G. & Kennett, D.	2021	Storbritannien	Kvalitativ/intervju	6

12	Samuel, G & Kennett, D.	2020	Storbritannien	Kvalitativ/ intervju	10
13	Scudder, N., Daniel, R., Raymond, J. & Sears, A.	2020	Australien	Artikel	7
14	Smith, M. & Miller, S.	2021	Australien	Artikel	0
15	Tillmar, A., Fagerholm, S. A., Staaf, J., Sjölund, P. & Ansell, R.	2021	Sverige	Artikel	7
16	Wickenheiser, R. A.	2019	USA	Artikel/ fallstudie	34

Bilaga 5 Enkät

Brottsutredande genetisk släktforskning (introduktionsbrev)

Denna enkätundersökning genomförs inom ramen för en kandidatuppsats i rättssociologi på kriminologiprogrammet vid Lunds Universitet. Enkäten riktar sig till dig som är 18 år och äldre samt är svensk medborgare och bosatt i Sverige. Syftet med uppsatsen är att undersöka din och andra svenska medborgares syn på personlig integritet i relation till brottsutredning samt era inställningar till den framväxande utredningsmetoden "Investigative Genetic Genealogy" (IGG). Metoden, som skulle kunna förklaras som brottsutredande genetisk släktforskning, innebär kortfattat att polisen använder sig av kommersiella DNA-baserade släktforskningsdatabaser i kombination med traditionell släktforskning i ett brottsutredande syfte. Du behöver inte ha någon förkunskap om IGG för att kunna besvara enkäten då nödvändig information kommer presenteras under enkätens gång. Om du inte tidigare hört talas om IGG kan du därför se detta som en möjlighet att få lära dig något nytt!

Enkäten innehåller som mest 27¹ frågor (beroende på dina svar) och tar ca 10 min att besvara. Ditt deltagande är frivilligt och du kan välja att avbryta enkäten när som helst. Efter inskickat enkätsvar kommer vi däremot inte ha möjlighet att återkalla ditt deltagande då samtliga svar kommer vara anonymiserade för oss. Detta innebär att vi inte kommer att kunna identifiera dina individuella svar. Den information som samlas in kommer endast att användas inom ramen för denna kandidatuppsats och insamlade svar kommer att tas bort innan årsslutet 2022.

Om du har några frågor om enkäten eller uppsatsen så är du välkommen att höra av dig till oss:

Hanna Berglund ha2145be-s@student.lu.se

Ida Ahlgren id1705ah-s@student.lu.se

Tack på förhand för din medverkan!

Jag har läst ovanstående information och samtycker till att delta i denna enkätundersökning.

- Ja, jag har läst ovanstående information och samtycker.
-

¹ En respondent kunde som mest få besvara 29 frågor, detta är ett skrivfel som fanns med i den publicerade enkäten.

(Del 1) Information om dig

Är du?

- Kvinna
- Man
- Icke-binär

Vilken åldersgrupp tillhör du?

- 18-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-69
- 70-79
- 80+

Vilken är din högsta utbildningsnivå?

- Grundskola
- Gymnasieexamen
- Eftergymnasial utbildning (ej högskola/universitet)
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet

Vilket län är du för närvarande bosatt i?

- Blekinge län
- Dalarnas län
- Gotlands län
- Gävleborgs län
- Hallands län
- Jämtlands län
- Jönköpings län
- Kalmar län
- Kronobergs län
- Norrbottens län
- Skåne län
- Stockholms län
- Södermanlands län
- Uppsala län
- Värmlands län
- Västerbottens län
- Västernorrlands län
- Västmanlands län

- Västra götlands län
- Örebro län
- Östergötlands län

För närvarande är jag huvudsakligen

- Studerande
- Yrkesverksam
- Pensionär
- Arbetssökande
- Sjukskriven
- Annat

Är du yrkesverksam inom rättsväsendet? (ex. åklagare, polis, kriminalvårdare eller annat)

- Ja
- Nej, men jag har tidigare varit yrkesverksam inom rättsväsendet
- Nej

(Del 2) Investigative Genetic Genealogy

Detta avsnitt i enkäten behandlar utredningsmetoden IGG, dina tidigare kunskaper om metoden samt din inställning till dess användande.

Som tidigare nämnt innebär IGG att polismyndigheten använder sig av kommersiella DNA-baserade släktforskningsdatabaser i kombination med traditionell släktforskning i ett brottsutredande syfte. Metoden kan användas för att identifiera misstänkta gärningspersoner, brottsoffer eller andra mänskliga kvarlevor vars DNA finns att tillgå, men som inte har kunnat identifieras med andra metoder. Med individens DNA, genomför polismyndigheten sökningar i de DNA-baserade släktforskningsdatabaser som gett rättsväsendet åtkomst. På samma sätt som privata användare av databaserna söker matchningar med släktingar, gör även polismyndigheten det med den eftersökta individens DNA. Av de matchningar som genereras, väljs de mest relevanta ut för vidare kartläggning av släkträd, vilket sker med hjälp av traditionella släktforskningskällor såsom folkbokföring och kyrkböcker. Avslutningsvis skall en traditionell salivtoppsning alltid ske på den eller de kandidater som IGG resulterat i för att utesluta eller bekräfta en korrekt identifiering.

I de DNA-baserade släktforskningsdatabaserna kan polismyndigheten endast matcha med privata profiler som samtyckt till matchningar med rättsväsendet. Samtycket från den enskilda användaren innebär dock att även dennes släktingar, nära som avlägsna, kan bli föremål för kartläggning i en brottsutredning, trots att de varken samtyckt till eller informerats om detta.

I Sverige har metoden testats inom ramen för ett pilotprojekt (2018-2020), men på grund av vissa juridiska omständigheter har metoden i dagsläget ännu inte implementerats i polismyndighetens arbete.

(Informationen är hämtad från Polismyndigheten och Nationellt forensiskt centrum's rapport "Pilot: Dna-spår och släktforskning - Användning av släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte" från 2020)

Har du sedan tidigare hört talas om att det finns en utredningsmetod där polismyndigheten använder sig av kommersiella DNA-baserade släktforskningsdatabaser i kombination med traditionell släktforskning?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Har du sedan tidigare kunskap om metoden "Investigative Genetic Genealogy"?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Ta ställning

Nedan följer några påståenden som du får ta ställning till genom att svara på i vilken grad du instämmer med dem. Svartalernativet "instämmer helt" innebär att du fullt ut håller med om påståendet, medan "instämmer inte alls" innebär att du inte alls håller med om påståendet.

Polismyndigheten bör få använda sig av kommersiella DNA-baserade släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Polismyndigheten bör få använda sig av metoden IGG för att identifiera avlidna brottsoffer.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls

- Vet inte

Polismyndigheten bör få använda sig av IGG för att identifiera misstänkta gärningspersoner i brottsutredningar som rör mord.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Polismyndigheten bör få använda sig av metoden IGG för att identifiera misstänkta gärningspersoner i brottsutredningar som rör stöld.

Brottets allvarlighetsgrad avses i detta fall vara av den så kallade "normalgraden", dvs. varken ringa eller grov.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Polismyndigheten bör få använda sig av metoden IGG för att identifiera misstänkta gärningspersoner i brottsutredningar som rör våldtäkt.

Brottets allvarlighetsgrad avses i detta fall vara av den så kallade "normalgraden", dvs. varken ringa eller grov.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Polismyndigheten bör få använda sig av metoden IGG för att identifiera misstänkta gärningspersoner i brottsutredningar som rör skadegörelse.

Brottets allvarlighetsgrad avses i detta fall vara av den så kallade "normalgraden", dvs. varken ringa eller grov.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Polismyndigheten bör få använda sig av metoden IGG för att identifiera misstänkta gärningspersoner i brottsutredningar som rör misshandel.

Brottets allvarlighetsgrad avses i detta fall vara av den så kallade "normalgraden", dvs. varken ringa eller grov.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Har du personlig erfarenhet av eller kunskap om hur traditionell släktforskning bedrivs?

- Ja
- Nej

Är du användare av någon kommersiell DNA-baserad släktforskningsdatabas/hemsida?

- Ja
- Nej
- Vet inte

(Frågor endast för de som är användare av en kommersiell DNA-baserad släktforskningsdatabas)

Har du eller hade du kunnat tänka dig att samtycka till matchningar med rättsväsendets uppladdade DNA uppgifter?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Om ja eller nej, varför har du/hade du valt att samtycka eller inte samtycka till matchning med rättsväsendets uppladdade DNA uppgifter?

Svaret på denna fråga är valfritt och inte ett krav för att kunna gå vidare till nästa fråga.

(Öppet svar)

Var du medveten om att det, för vissa databaser, var möjligt att samtycka till matchning med rättsväsendets uppladdade DNA uppgifter?

- Ja
 - Nej
-

(Frågor endast för de som inte är användare av en kommersiell DNA-baserad släktforskningsdatabas)

Om du skulle gå med i en DNA-baserad släktforskningsdatabas, hade du då samtyckt till matchningar med rättsväsendets uppladdade DNA uppgifter?

- Ja
- Nej
- Vet inte/obestämd

Om ja eller nej, varför hade du valt att samtycka eller inte samtycka till matchning med rättsväsendets uppladdade DNA uppgifter?

Svaret på denna fråga är valfritt och inte ett krav för att kunna gå vidare till nästa fråga.

(Öppet svar)

(Del 4) Personlig integritet och brottsutredning

Detta avsnitt i enkäten behandlar personlig integritet och brottsutredning och här ska du ta ställning till några påståenden genom att svara på i vilken grad du instämmer med dem. Svartalernativet "instämmer helt" innebär att du fullt ut håller med om påståendet, medan "instämmer inte alls" innebär att du inte alls håller med om påståendet.

Personlig integritet definieras här, i enlighet med Nationalencyklopedins beskrivning, som en "rätt att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och att inte utsättas för personligen störande ingrepp".

Nationalencyklopedin, integritet.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integritet> (hämtad 2022-03-29).

Personlig integritet är viktigt för mig.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Polismyndighetens användande av metoden IGG skulle medföra en inskränkning i medborgares personliga integritet.

- Instämmer helt

- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Det är okej att polismyndighetens utredningsmetoder inskränker på medborgares personliga integritet eftersom dessa metoder bidrar till att lösa brott.

Detta påstående är generellt och inte specifikt kopplat till metoden IGG.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Oavsett hur allvarligt ett brott är bör medborgares personliga integritet alltid ha företräde framför det brottsutredande arbetet.

Detta påstående är generellt och inte specifikt kopplat till metoden IGG.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

I Sverige borde vi ha en nationell DNA-databas, där alla medborgare ingår, som polismyndigheten kan använda vid brottsutredningar.

- Instämmer helt
- Instämmer huvudsakligen
- Instämmer delvis
- Instämmer huvudsakligen inte
- Instämmer inte alls
- Vet inte

Jag upplever att brottsnivån i Sverige idag ligger...

- Mycket högt
- Ganska högt
- Varken högt eller lågt
- Ganska lågt
- Mycket lågt
- Vet inte

Mitt förtroende för den svenska polismyndigheten och deras arbete är...

- Mycket högt
 - Ganska högt
 - Varken högt eller lågt
 - Ganska lågt
 - Mycket lågt
 - Vet inte
-

(Del 5) Dubbelmordet i Linköping 2004

Tidigt på morgonen den 19 oktober 2004 mördades en 8 årig pojke och en 56 årig kvinna på en gata i centrala Linköping. På brottsplatsen anträffades en blodig kniv och i ett tidningsställ i anslutning till brottsplatsen anträffades senare en mössa tillhörande gärningsmannen. Denna tekniska undersökningen resulterade i att polisen kunde fastställa gärningspersonens DNA, men trots en omfattande utredning dröjde det nästan 16 år innan gärningspersonen kunde identifieras och gripas. Dubbelmordet i Linköping var det fall som utreddes under pilotprojektet för metoden IGG och IGG var således den metod som ledde fram till att en gärningsperson tillslut kunde identifieras.

Har du tidigare hört talas om dubbelmordet i Linköping från 2004?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Om Ja, visste du att utredningen använde sig av metoden IGG för att identifiera gärningspersonen?

Om nej/vet inte/osäker på ovanstående fråga, vänligen gå vidare utan att svara på denna fråga.

- Ja
 - Nej
 - Vet inte
-

Övriga tankar och åsikter

Har du några övriga tankar eller åsikter som du vill dela med dig av? Antingen om enkäten eller ämnet.

Svaret på denna fråga är valfritt och inte ett krav för att kunna skicka in enkäten.

(Öppet svar)